

Sisekaitseakadeemia
Päästekolledž

Alar Dubinin

VABATAHTLIKE PÄÄSTJATE SENISEST
SUUREM KAASAMINE ENNETUSTÖÖSSE

Lõputöö

Juhendaja: Liina Kokk, BA
Kaasjuhendaja: Heino Berggren, BA

Tallinn 2015

ANNOTATSIOON

Päästekolledž	Kaitsmine: Juuni 2015
<p>Töö pealkiri eesti keeles: Vabatahtlike päästjate senisest suurem kaasamine ennetustöösse</p> <p>Töö pealkiri võõrkeeles: Increasing voluntary rescuers involvement in to prevention work.</p> <p>Lühikokkuvõte: Töö on kirjutatud eesti keeles ja koosneb 61-st leheküljest (sisuline osa 41 lk ja lisasid 20 lk). Lõputöö koostamisel on kasutatud 27 allikat, millele on töös viidatud.</p> <p>Teema on aktuaalne sellepärast, et vastavalt dokumendile „Riiklikud suunad vabatahtliku pääste arengus 2013-2016” on Päästeametil soov tõsta vabatahtlike päästjate ennetustöö mahtu aastaks 2016.</p> <p>Probleem seisneb selles, et aastal 2012 oli 95-st vabatahtlikust päästekomandost ja 2-st reservpäästerühmast vaid 20 vabatahtliku päästekonadot sõlminud lepingu ennetustööga tegelemiseks.</p> <p>Lõputöö eesmärgiks on välja selgitada vabatahtlike päästjate huvi, takistused ja valmisolek ennetustööga tegelemiseks. Muuhulgas uuritakse teadlikkust ennetustööst, motivaatoreid ning milliste ennetustegevuste raames soovivad vabatahtlikud päästjad edaspidi ennetustöös osaleda. Lisaks uuriti kaasamis- ja motivatsiooniteooriaid ning nende alaseid uuringuid paremaks mõistmiseks, kuidas kaasata vabatahtlike päästjaid ennetustöös osalema.</p> <p>Lõputöös läbiviidud uuringust selgus, et vabatahtlikel päästjatel on huvi ennetustööga tegelemiseks olemas. Suurimateks takistusteks ennetustööl osalemiseks toodi välja vahendite puudus, halb juhtimine vabatahtliku päästekomado juhi poolt ning ajapuudus.</p>	
Võtmesõnad: vabatahtlikud päästjad, vabatahtlikkus, kaasamine, motivatsioon,	
Võõrkeelsed võtmesõnad: voluntary rescuers, volunteering, involvement, motivation	
Lõputöö seos riiklike arengukavade ja prioriteetidega: Siseministeeriumi valitsemisala arengukava (VAAK) 2013-2016 SISETURVALISUSE ARENGUKAVA 2015–2020 Riiklikud suunad vabatahtliku pääste arengus 2013-2016	
Säilitamise koht: SKA raamatukogu	
Töö autor: Alar Dubinin	
<p>Olen koostanud lõputöö iseseisvalt. Kõik lõputöö koostamisel kasutatud teiste tööde autorite tööd, seisukohad, kirjalikest allikatest ja mujal allikates saadud info on nõuetekohaselt viidatud. Olen nõus oma lõputöö avaldamisega elektroonilises keskkonnas.</p> <p>Allkiri:</p>	
Vastab lõputöö nõuetele	
Juhendaja: Liina Kokk	Allkiri:
Vastab lõputöö nõuetele	
Kaasjuhendaja: Heino Berggren	Allkiri:
Kaitsmisele lubatud	
Kolledži direktor: Ain Karafin	Allkiri:

SISUKORD

ANNOTATSIOON.....	2
SISSEJUHATUS	5
1. VABATAHTLIKE PÄÄSTJATE JA ENNETUSTÖÖ OLEMUS NING VAJALIKKUS ÜHISKONNAS	7
1.1 Vabatahtlikud ja nende olulisus kogukonna turvalisuse tagamisel.....	7
1.2 Kaasamis- ja motivatsiooniteooriad.....	11
1.3 Päästeala ennetustöö olemus ja vajalikkus ühiskonnas	16
1.4 Vabatahtliku pääste õiguskeskkond.....	19
2. UURIMUSLIK OSA.....	21
2.1 Uurimismetoodika ja valim	21
2.2 Ankeetküsitluse tulemused	21
3. TULEMUSTE ANALÜÜS JA ETTEPANEKUD.....	33
3.1 Uurimistulemuste analüüs.....	33
3.2 Ettepanekud	35
KOKKUVÕTE	37
SUMMARY	39
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	40
LISAD	42
Lisa 1 tervisetõend.....	42
Lisa 2 Ennetustööl osalevate vabatahtlike päästjate ja juriidiliste isikute kulude hüvitamise põhimõtted ja piirmäärad.....	43
Lisa 3 Taotlus	46
Lisa 4. Kõikide küsitletud VPK-de ja RPR-de ennetustegevused.....	47
Lisa 5. Ankeetküsimustik	52

Lisa 6 Vahendid, mis aitavad kaasa ennetustöö tegemisele	56
Lisa 7 Ankeetküsitlusele vastanute arv komando põhiselt.....	59
Lisa 8 Probleemid ennetustööl ja nende esinemise sagedus ennetavatel vabatahtlikutel päästjatel (autori koostatud).....	61

SISSEJUHATUS

Viimase kümne aastaga on vabatahtlike päästjate arv Eestis mitmekordistunud. Täna on Eestis vabatahtlike päästjate arv jõudnud 1500-ni, mis on arvestatav jõud nii tulekahjude kustutamisel kui ka õnnetuste ennetamisel. 2012. aastal tegid vabatahtlikud päästjad üle 2500 tunni ennetustööd. (Tammearu, 2014). Aastaks 2016 on päästeametil püstitatud eesmärk viia vabatahtlike päästjate ennetustöö tundide arv 3678-ni (Siseministeerium, 2013). Järjest rohkem mõistetakse, et vabatahtlik tegevus suurendab ühiskonna sotsiaalset sidusust ja inimeste kaasatust, mis soodustab kodanikuaktiivsust, parandab teenuste kvaliteeti ja kvantiteeti ning aitab inimestel omandada uusi teadmisi ja oskusi.

Vastavalt „Riiklikud suunad vabatahtliku pääste arengus 2013-2016“ kirjeldatud arengusuundadele moodustab vabatahtlik pääste tulevikus tiheda võrgustiku, mis katab kogu Eesti ning mis tõstab Eesti turvalisust. Vabatahtliku pääste edendamiseks on vajalik jõuda vastastikku kokkulepitud ja kooskõlastatud konsensusliku arusaamani, kuidas riik ja vabatahtlikud näevad teineteise rolli turvalisuse tagamisel (Siseministeerium, 2013). Lõputöö käigus tuuakse välja perspektiivid, kuidas plaanitakse koostööd edasi arendada, kuidas ja millisel määral soovivad vabatahtlikud päästjad ennetustöös enam osaleda, ka innovaatilised algatused. Antud lõputöö on vajalik Päästeameti vabatahtlike ennetustöö osakonnale edasiste uuringute tegemiseks ja ennetustöö tõhusamaks muutmiseks.

Iga aasta kevadel viiakse läbi vabatahtlikele päästjatele infopäevi, kus räägitakse nende võimalustest osaleda ennetustöös, aga siiani on ennetustööga tegelejate arv väike. 2012. aasta seisuga oli Eestis 95 vabatahtliku päästekomandot (edaspidi VPK) ja 2 reservpäästerühma (edaspidi RPR), kes olid sõlminud lepingu Päästeametiga. 2012. aastal oli 20 vabatahtlikku päästeühingut, kes olid kaasatud ennetustöösse lisaks päästetöödele. Siit ka lahendamist vajav küsimus, miks ei ole vabatahtlikud päästjad hakanud tegelema ennetustööga, kas nad ei suuda luua positiivseid seoseid praktikas või puudub motivatsioon? Vajadus on kujundada terviklik ülevaade vabatahtlike päästjate kaasamisest päästeala ennetustöösse.

Uurimistöö eesmärgiks on selgitada välja vabatahtlike päästjate huvi, takistused ja valmisolek ennetustöö tegemiseks, sh:

1. Mida ja kui paljud vabatahtlikud päästjad VPK-des teavad ennetustööst?
2. Millised vabatahtlikud päästekomandod ja päästjad tegelevad juba praegu ennetustööga ning mis neid motiveerib?

3. Milliste tegevuste raames vabatahtlikud päästjad soovivad edaspidi ennetustöös osaleda?
4. Mis takistab vabatahtlikel senisest rohkem ennetustöös osaleda?

Uurimisküsimustele vastamiseks ja selgitamiseks välja vabatahtlike huvi ja valmisolek ennetustöösse, viis lõputöö autor (edaspidi autor) lõputöö raames läbi uuringu, milles koguti teavet küsitluse käigus.

Esimeses peatükis toob autor välja vabatahtliku tegevuse ning ennetustöö olemuse ja vajalikkuse ühiskonnas ning erinevaid kaasamis- ja motivatsiooniteooriaid. Teine peatükk sisaldab ülevaadet vabatahtlike päästjate seas läbiviidud uuringu tulemustest. Kolmas peatükk sisaldab järeldusi ning vabatahtlike päästekomandode senisest suurema kaasamise võimaluste ettepanekuid, mis tuginevad lõputöö teoreetilises osas toodule, olemasoleva olukorra hinnangule ning läbiviidud uuringule.

1. VABATAHTLIKE PÄÄSTJATE JA ENNETUSTÖÖ OLEMUS NING VAJALIKKUS ÜHISKONNAS

Vabatahtlus päästetöödel sai Eestis alguse juba keskajal. Enamus maju oli ehitatud puidust, mis muutis nad väga tuleohtlikuks. Juba 13. sajandil kehtestati linnaseadus, mis muutis tulekahjude kustutamise kõikide linnaelanike naturaalkohustuseks (Vaarmann, 1988, lk 18). Naturaalkohustus oli küll seadus, aga kuna kõik linnainimesed pidid abistama tulekahjude kustutamisel, siis võib seda ka nimetada kohustuslikuks vabatahtluseks. Linnade kasvuga sai selgeks, et naturaalkohustus on oma aja ära elanud ja 18. Sajandil koos euroopa suurlinnadega Pariisi, Viini, Londoni, Kopenhaageni jm hakati Eestis looma kutselisi tuletõrjekomandosid. Paralleelselt nendega hakati läänemaades organiseerima ka vabatahtlikkuse alusel tegutsevaid tuletõrjemeeskondi. 23. mail 1788 loodi Eestis esimene teadaolev vabatahtlik tuletõrjekomando, mida kutsuti Mustpeade vennaskonnaks. Iga komando liige oli kohustatud maksma liikmemaksu, võtma osa kõigist harjutustest, tulekahju alarmi korral ilmuma kiiresti kohale ning asuma kohusetundlikult oma ülesandeid täitma (Vaarmann, 1988, lk 28-30). Mustpeade vennaskond inspireeris oma algatusega ka teisi inimesi looma oma vabatahtlikku tuletõrjekomandot. Tallinnas loodi Tallinna vabatahtlik tuletõrjeselts, pärast mida rajasid ka tartlased omale vabatahtliku tuletõrjeseltsi. 1870. Aastaks oli Eestis juba 20 vabatahtliku tuletõrjeorganisatsiooni, kelle põhitegevuseks oli tulekahjude kustutamine. (Vaarmann, 1988, lk 63).

Mustpeade vennaskond alustas oma tegevust vabast tahtest ja riik toetas nende tegutsemist, mis muutis nende ühenduse toimivaks ja tugevaks. Tänapäeval juhib kogu päästeala tööd Päästeamet, kelle alla kuuluvad nii kutselised kui ka vabatahtlikud päästjad.

1.1 Vabatahtlikud ja nende olulisus kogukonna turvavalisuse tagamisel

Mänd et al. (2004-2005, lk 3) on oma raamatus „Vabatahtlik töö Euroopa liidus: Paberid ja praktika” välja toonud, et miljonid Euroopa kodanikud tegelevad vabatahtliku tööga. Konsultatsioonifirma GHK on välja toonud, et Euroopa-Liidus on 92-94 miljonit vabatahtliku, see moodustab kogu rahvastikust, kes on vanemad kui 15 aastat, 22-23%. Kõrge vabatahtlike osakaal on Austrias, Hollandis, Rootsis ja Ühendkuningriikides, kus vabatahtlikkusega tegeleb 40% kõigist täisealistest kodanikest. Eesti jääb koos läti ja Prantsusmaaga keskmisele tasemele, kus vabatahtlikkusega tegeleb 20-29% täisealistest

kodanikest. (Tammearu, 2012, lk 8 ref GHK, 2010, lk 7-11) Järjest enam mõistetakse, et vabatahtlik tegevus suurendab ühiskonna sotsiaalset sidusust ja inimeste kaasatust, lisaks soodustab kodanikuaktiivsust, parandab teenuste kvaliteeti ja kvantiteeti ning aitab inimestel omandada uusi teadmisi ja oskusi (Mänd et al., 2004-2005, lk 3). Ka Eestis on vabatahtlus olnud viimased aastad läbivaks teemaks. Vastavalt Päästet abistava vabatahtliku tegevuse arendamise kontseptsioonile on kodaniku roll päästetegevuses omandanud suurt tähtsust (Siseministeerium, 2009, lk 3). Kuigi vabatahtlus põhineb inimeste omaalgatusel ja vabal tahtel, ilma selle eest rahalist tasu saamata, nõuab selle tõhusam korraldamine nii vahendeid kui poliitikat ja riiklike kontseptsioone (Siseministeerium, 2009, lk 3). Samal seisukoha on ka Mänd et al. (2004-2005, lk,3). Nende arvates nõuab vabatahtliku töö tõhusam korraldamine nii vahendeid, ametlikke poliitikaid ja riiklike strateegiaid, et tõhustada kogukonna tegevust vabast tahtest ja omaalgatusest. Tulenevalt riiklikutest eripäradest ja kogemusest vabatahtlike kaasamisel ja tegevuste korraldamisel ei ole seni ajani olnud võimalik luua üle-euroopalisi mudeleid, poliitikaid ja seadusandlust vabatahtliku tegevuse toetamiseks ja arendamiseks (Mänd et al., 2004-2005, lk 3).

Eesti mittetulundusühing Vaba Tahe on vabatahtliku tegevuse määratlenud kolme peamise tunnusega (Värav, 2015):

- „tegevus peab toimuma vabast tahtest, mitte kohustuslikult, ega sunniviisiliselt”;
- „tegija ei saa rahalist ega mitterahalist tasu, kuigi võib saada palju kasu ja tänutäheks ka kingitusi”;
- „tegutsetakse väljaspool oma kodu ja perekonda, kellegi teise või laiemalt ühiskonna hüvanguks”.

Samal seisukohal on ka Dingle et al. (2001, lk 9), et vabatahtlike tegevust tuleb määratleda kolme peamise tunnuse põhjal, milleks on (Dingle et al., 2001, lk 9):

- tegevus, mis ei ole tehtud rahalise tasu eesmärgil;
- tegevus omast vabast tahtest;
- tegevus, mis toob kasu nii vabatahtlikule, kui ka kolmandatele isikutele.

Kodanikuühiskonna lühisõnastikus on defineeritud vabatahtlikkust, kui töö tegemist ühiste eesmärkide nimel omast vabast tahtest, sealjuures rahalist tasu saamata (Lagerspetz, 2006, lk 17-18). Sama väidab ka Tudengiveeb, et vabatahtlikud teevad tööd üldjuhul rahalist tasu

saamata, enamasti kaetakse vaid töö tegemisega kaasnenud kulutused. Suurim tasu on Tudengiveebi arvates vabatahtliku tööga kaasnenud kogemused. (Tudengiveeb, 2015)

Gazley (2012, lk 1261) on oma uurimuses „Predicting a Volunteer’s Future Intentions in Professional Associations: A Test of the Penner Model” jõudnud järeldusele, et organisatsiooniline kuuluvus on määravaks faktoriks vabatahtlikuks hakkamisel. Gazley uurimusest tuli välja, et suurema tõenäosusega tegelevad vabatahtlusega tehnoloogia valdkonna esindajad ja vastupidist saab väita haridusliku valdkonna esindajate kohta (Gazley, 2012, lk 1261).

Põhjused, miks vabatahtlikud tegelevad oma vabast tahtest laiema ühiskonna heaks, sealjuures rahalist tasu saamata, on erinevates kirjandustes erinevad. Marx (1999, lk 52) arvates ennetavad inimesed oma vaba aega omakasupüüdmatusel. Seevastu Lenkowsky (2004) arvab, et inimesed tegelevad vabatahtlusega, kuna see annab võimalusi enesearenguks. Samal seisukohal on ka (Freeman, 1997), tema väidab, et kui vabatahtlik tegevus ei ole vabatahtlikule eraelus kasulik, siis suure tõenäosusega vabatahtlusega ei tegeleta. Clary ja Snyder, (1999, lk 157) on välja toonud kuus peamist personaalset ja sotsiaalset motivaatorit vabatahtliku tööga tegelemiseks (vt tabel 1.)

Tabel 1. Personaalsed ja sotsiaalsed motivaatorid, miks tegeletakse vabatahtlusega (Clary & Snyder, 1999, lk 157)

Funktsioon	Käsitluslik definitsioon	Näide
Väärtused	Vabatahtliku heategevuslik väljendusviis.	Ma tunnen ennast väärtuslikuna teisi aidates.
Mõistmine	Vabatahtliku soov õppida midagi uut maailma kohta või harjutada vähekasutatud oskusi.	Vabatahtlus lasab mul õppida läbi otsese kogemuse.
Täiustamine	Psühholoogiline areng läbi vabatahtluse.	Vabatahtlus tõstab minu enesehinnangut.
Karjäär	Vabatahtlikul on eesmärk omandada karjääris vajaminevaid oskusi vabatahtliku tööd tehes.	Vabatahtlus aitab mul jala uksevahele saada kohas, kus ma soovin töötada.
Sotsiaalsus	Vabatahtlus aitab indiviidil	Inimesed, keda ma tean

	tugevdada sotsiaalsust.	jagavad ühist huvi vabatahtliku töö alal
Kaitse	Indiviidid kasutavad vabatahtliku tööd negatiivsete tunnete näiteks süü vähendamiseks või personaalsete probleemide eest põgenemiseks.	Vabatahtlus on hea võimalus põgeneda oma probleemide eest.

Kumar, Kallen ja Mathew, 2002) arvates tegeletakse vabatahtlusega, et anda ühiskonnale midagi tagasi, Marx, (1999) ja Gerstien et al, (2002) et, omandada oskuseid ning teadmisi, mida saab kasutada tulevases karjääris. Freeman (1997, lk 160) leidis oma uurimuses, et üks motivatsioonifaktor seisib teistest eespool. Nimelt selgus 1990 aasta Ameerika vabatahtliku sektori küsitlusest, et vabatahtlusega tegeletakse kuni 3 korda rohkem, kui seda palutakse teha. (vt joonis 1)

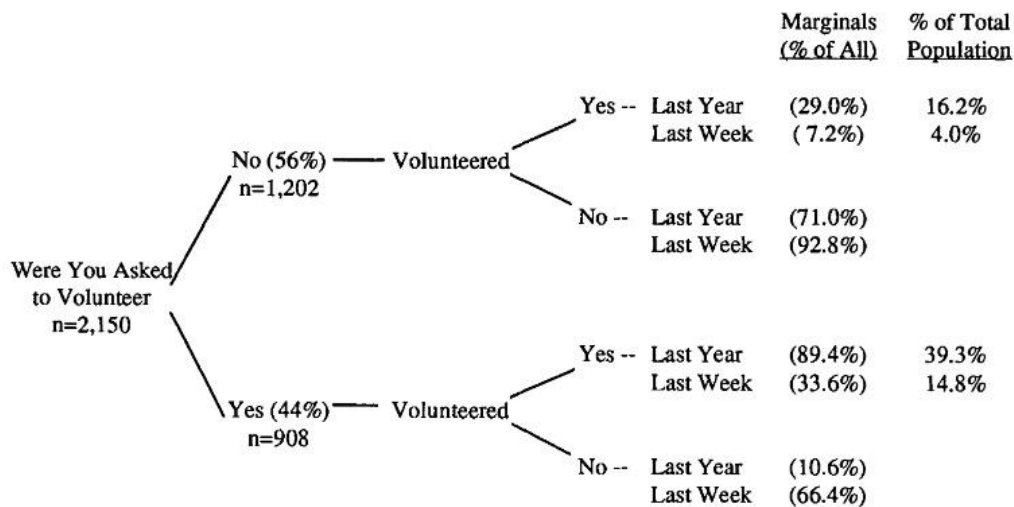


FIG. 5.—Relation between being asked to volunteer and volunteering. Source: Tabulated from the 1990 Gallup Survey of Giving and Volunteering in the United States.

Joonis 1. Vabatahtlusega tegelemise aktiivsus, kui on palutud tegeleda vabatahtlusega ja kui ei ole (Freeman, 1997, lk.163)

Nagu jooniselt paistab on inimesed koguni kolm korda enam nõus tegelema vabatahtlusega, kui neil on seda palutud teha.

Samale järeldusele jõudsid ka Suurbritannia vabatahtlike uurijad Thomas ja Finch (1990), et inimesed tegelevad vabatahtlusega, kuna neil on seda palutud teha (Freeman, 1997, lk 163).

Kui lihtsa palumise peale nõustuks kolm korda rohkem inimesi tegelema vabatahtlusega, kui küsimata jättes, siis siis oleks vabatahtlike kaasamine lihtsamast lihtsam. Paraku on vajalik kahe faktori olemasolu, et täita kolmekordne kaasamine vabatahtlusega tegelemiseks. Nimelt väidab Freeman (1997, lk 164), et vabatahtlike kaasata pelgalt küsimise läbi on vaja kahte eeldust. Esimeseks peab inimene väärtustama seda vabatahtliku tegevust ja teiseks eelduseks on ühiskonna surve. Viimase all on Freeman mõelnud, kuidas ja kelle poolt tuleb palve tegeleda vabatahtlusega. Tema uurimuses selgus, et kui palve esitatakse näost näkku, siis on suurem tõenäosus, et vabatahtlik võtab selle töö vastu kui sama palve tuleb läbi telefoni või kirja. Teiseks leidis ta, et kui palve tuleb sõbra/tuttava või perekonna poolt, siis on tõenäosus suurem, et ollakse nõus tegelema vabatahtlusega, kui küsijaks on võõras (Freeman, 1997, lk 164).

1.2 Kaasamis- ja motivatsiooniteooriad

Lagerspetz, (2006, lk 8) on kaasamist defineerinud kahel viisil. Esiteks kui ühenduse tegevust, mille sihiks on liikmeskonda, sihtrühma või tagalat oma eesmärkide teostamisel ja nende üle otsustamisel efektiivsemalt rakendada ja aktiveerida. Teiseks, kui avaliku võimu tegevust, mille sihiks on anda kodanikule või neid esindavatele ühendustele võimalus osaleda neid mõjutavate otsuste tegemisel, sh õigusloomes. Kaasamise hea tava kohaselt peab kaasamine võimaldama osalust viisil, mis võtab arvesse nende inimeste huve, keda ettevalmistamisel olev otsus puudutab ning see peab olema kooskõlas eerika ja demokraatia üldiste põhimõtetega (Lagerspetz, 2006, lk 8).

Vastavalt Urmo Kübara ja Hille Hinsbergi kirjutatud raamatule „Kaasamine avalikus sektoris ja vabakonnas” tähendab kaasamine otsuste planeerimist ja täideviimist koos kõikide osapooltega (Hille & Urmo, 2014, lk 7). Antud lõputöös on osapoolteks Päästeamet, kes koostab ennetusprogramme ja vabatahtlikud päästjad, kes neid läbi viivad. Demokraatlikus riigis peaks huvitatud osapool saama öelda oma sõna planeerimisprotsessis. Tänapäeva Eestis on rahval arusaam, et võimulolijad ei arvesta rahva arvamusega ja ametnikel on nii suur võim, et nad teevad otsuseid oma äranägemise järgi, mis on rahva riigivõimust eraldunud ja rahvas ei tunne enam huvi ühiskonna tegemiste vastu (Varblane, 2007). Seda sama on ka väitnud Riigikogu Toimetustes Tartu Ülikooli doktorant Daimar Liiv: „Demokraatlikes riikides peaks avaliku sektori ja kodanikuühenduste koostöö tuginema võrdse partnerluse põhimõttele, Eestis on mittetulundussektori kaasäräkimisõigus küllaltki piiratud” (Liiv, 2007). Huvi äratamiseks inimestes, kas siis ühiskonna või organisatsiooni tegemistes, tuleks

organisatsiooniga liitujatega vahetult enne vastuvõtmist suhelda, kus seletatakse organisatsiooni tegevuspõhimõtteid ning liikmete rolli. Oluline on ka liituja ootuste, huvide ja võimaluste määratlemine organisatsioonis kaasalöömises ning oskuste, suhtluskanalite välja selgitamine ja nende teadvustamine (Hille & Urmo, 2014, lk 53).

Vabatahtlikud tegutsevad nii pääste- kui ka ennetustööga omast vabast tahtest, mis tähendab et üldjuhul tegutseb vabatahtlik rahalist tasu saamata. Selles peatükis on autor välja toonud erinevaid motivatsiooniteooriaid, et aru saada miks peaks keegi tegelema oma vabast tahtest tasu saamata.

Mõistmaks kuidas motiveerida vabatahtlike päästjaid on lõputöö autor seisukohal, et tuleb alustada mõistest motivatsioon. Psühholoogia eksperdi Kendra Cherry arvates on motivatsioon jõud, mis initsieerib, juhib ja hoiab eesmärgil orienteeritud käitumist (Cherry, 2015). Motivatsioon hõlmab oma iseloomult bioloogilisi, sotsiaalseid, emotsionaalseid ja käitumuslikke jõudusid (Cherry, 2015). Graham ja Weiner on defineerinud motivatsiooni kui uurimust, miks inimesed käituvad nii nagu nad käituvad (Graham & Weiner, 1996, lk 63). Selle definitsiooni paremaks mõistmiseks on autor toonud välja Kruusmaa magistritööst tabeli (vt tabel 1.), mis seletab lahti erinevate motivatsiooniteoreetikute motivatsiooniteooriate lähtekohad kronoloogilises järjekorras.

Tabel 2. Motivatsiooniteooriate lähtekohti kronoloogilises järjekorras (Agu-Kruusmaa, 2014, lk 16-17)

Autor	Põhisisu
Thondlike 1911	Kui stiimuli ja tagajärje suhtele järgneb soovitud olukord, siis sellise suhte tugevus suureneb, ebasoovitava olukorra järgnemisel aga väheneb (Thondlike 1911 ref. Graham & Wiener 1996:67).
Lewin 1935	Motiveeriv jõud on seda suurem, mida lähemal ollakse eemärgile ning selle saavutamisel pinge kaob (Lewin 1935 ref. Graham & Wiener 1996:69).
Hull 1943	Kui stiimuli - tagajärje suhe tugevneb, tekivad harjumused – need ärgitavad organismi vastavalt käituma, muutudes psühholoogilisteks vajadusteks (Hull 1943 ref. Graham & Wiener 1996:67).
Maslow 1943	Inimeste põhivajadused on paigutatud suhtelise

	<p>mõjuvõimsuse viieastmelisse hierarhiasse, mille madalaimal astmel asuvad füsioloogilised vajadused ning järgnevad turvalisuse, armastuse, tunnustuse ja eneseteostuse vajadused - ühtede vajaduste rahuldamisel tekivad koheselt teised, kõrgemad vajadused (Maslow 2007:80).</p>
<p>McClelland 1953</p>	<p>Motivatsioon seostub inimeste kuulumisvajaduse, saavutusvajaduse ja võimuvajadusega (McClelland 1953 ref. Kreitner 1992:172). Neist olulisim on saavutusvajadus, mis ajendab inimest saavutama paremaid tulemusi, lahendama keerulisi probleeme ning eelistama vastutusrikkaid olukordi (McClelland 1953 ref. Vadi 2001:97).</p>
<p>Rotter 1954</p>	<p>Ootused võib jagada oskustest sõltuvaks ja juhusest sõltuvaks, kuid edu ootus on kujundatud varasemate kogemuste kaudu kas kindlas situatsioonis või sarnastest tingimustes (Rotter 1954 ref. Graham & Wiener 1996:70-71).</p>
<p>McGregor 1957</p>	<p>Y teooria järgi on pühendumine eesmärgile funktsioon, mis põhineb eemärgi saavutamise saadaval tasul (McGregor 1985:47). Väliseks motivatsiooniks (<i>Extrinsic Motivation</i>) on tasud või karistused (McGregor 1957 ref. Heil, Bennis & Stephens 2000:92). Sisemised tasud (<i>Intrinsic Rewards</i>) ei ole väliselt kontrollitavad, need seisnevad eesmärgi saavutamises ning tegevuses endas (McGregor 1957 ref. Heil jt 2000:95).</p>
<p>Vroom 1964 Porter & Lewler 1968</p>	<p>Töötaja usku töö tegemise ja tulemuse saavutamise vahelisse seosesse peegeldab tema poolt tajutav vahendlikkus (Vroom 1964 ref. Johnson 2009) ning tema tulemuslikkus on kõrgeim, mõistes, mida temalt oodatakse, tal on võimalused ja oskused seda ootust täita ning ta saab selle eest enda jaoks atraktiivset tasu (Porter & Lawler 1968 ref. Johnson 2009).</p>
<p>Kelley 1973</p>	<p>Käitumise põhjuslikkus on tingitud: 1) konsensusest, 2) eristumisest, 3) järjepidevusest, millest konsensus seostub teiste inimestega (sh võrdlus), eristumine teiste ülesannetega (soorituse erinevused) ning järjepidevus ajaga</p>

	(stabiilsus sooritamisel) (Kelley 1973).
Herzberg 1959	Rahulolu põhjustavad motivatsiooni - tegurid ning need on mõjutatud töö iseloomust ja sisust. Rahulolematust põhjustavad hügieeni – tegurid on aga rohkem mõjutatud töövälisest teguritest ning nende olemasolu tekitab motivatsiooni vähenemise. (Herzberg 1959 ref. ShaemiBarzok jt 2012)
Deci & Ryan 1985	Inimesed on aktiivsed, kasvule orienteeritud organismid, kes loomupäraselt kalduvad oma psühholoogilise arengu suunas (Deci & Ryan 2000). Vajadustest on peamised ja universaalsed kompetentsuse, sõltumatuse ja autonoomia vajadused (Deci & Ryan 2008).
Wiener 1986	Põhjuslikkusel on kolm dimensiooni: lookus, stabiilsus ja kontrollitavus. Lookus viitab käitujast lähtuvale või välisele põhjusele; stabiilsus ajalisele muutumatusele ning kontrollitavus ulatusele, mil määral põhjus muutub tahtest sõltuvalt.
Bandura 1994	Inimeste käitumine põhineb nende uskumusel oma suutlikkuse ning tulemise tõenäosusesse.

Nagu tabelist selgus, siis on erinevad motivatsiooniteoreetikud jõudnud motivatsioonist erinevatele järeldustele, mis tähendab, et ei ole olemas ühest motivatsiooni viisi, kuidas motiveerida vabatahtlike päästjaid.

Laurentiu Hauser on oma uurimuses "Work motivation in organizational behavior" kajastanud Nicolescu ja Verboncu motivatsiooni tüüpe, mis on jagatud nelja paari (vaata tabel 1.).

Tabel 3. Motivatsiooni tüübid (Hauser, 2014, lk 241-42)

Motivatsiooni tüübid	
Positiivne	Negatiivne
Loomuomane/sisene	Loomuväline/väline
Kognitiivne/tunnetuslik	Afektiiivne/emotsionaalne
Majanduslik	vaimne spirituaalne

Positiivse motivatsiooni eesmärk on suurendada töötajate jõupingutusi ja otsest panust, et saavutada organisatsiooni eesmärgid läbi töötajate rahulolu, mida tagatakse:

- sissetuleku suurendamisega;
- moraali ja staatuse suurendamisega;
- individuaalse töötajate arendamisega;
- mugava töökeskkonna loomisega.

Negatiivse motivatsiooni eesmärk on suurendada töötajate jõupingutusi ja panust, et saavutada eesmärgid. Negatiivse motiveerimise tööriistad on:

- kõrvaldamine;
- koondamine;
- koondamisega ähvardamine juhul kui ei suudeta tööülesandeid täita.

Tavaliselt negatiivsed motivatsioonivahendid kutsuvad töötajate seas esile oodatava tulu, moraali staatuse jne languse (Hauser, 2014, lk 242).

Sisesteks motivaatoriteks on: ambitsioon, nauding, võimujanu.

Välised motivaatorid jagunevad tehisliseks ja naturaalseks.

Tehisliseks motivaatoriteks on motivaatorid, mis nõuavad otseseid kulutusi. Nendeks motivaatoriteks sobivad: muusika, palgatõus vastavalt töötaja panusele, värskendused, mugava töökeskkonna loomine, kasumi jagamine, rahalised boonused.

Naturaalseks motivaatoriteks sobivad: tagasiside, töötaja arvamuse küsimine, komplimendid, õnnitlused, eriülesanded, tunnustus, naeratused.

Tunnetuslik motivatsioon on keskendunud töötaja individuaalse vaimse keskkonna vajaduste rahuldamisele läbi vahendite, mis annab neile võimaluse kontrollida seda keskkonda. Nendeks kontrollivahenditeks on: teadmised, õppimine, innovatsioon, erinevad toimingud.

Emotsionaalne motivatsioon on keskendunud inimese personaalsete sentimentaalsete vajaduste sidumisele organisatsiooniga ja on suunatud töötaja emotsionaalsele inimlikule küljele.

Majanduslik motivatsioon põhineb majanduslikel motivatsiooni faktoritel, mis mõjutavad otseselt töötaja majanduslikke ootusi ja pürgimusi.

Vaimne motivatsioon põhineb töötaja käitumise, suhtumise ja väärtushinnangute moraalil. (Hauser, 2014, lk 243)

Vabatahtlusega tegeletakse täiesti erinevatel põhjustel. Kellele on vabatahtlus heaks võimaluseks karjääri teha, kellel ennast arendada. Osad seevastu tahavad oma tegudega ühiskonnale midagi tagasi anda, aidata abivajajaid. Kuna vabatahtlike ajendab vabatahtlusega tegelema erinevad arusaamad elust, erinevad motivaatorid, siis leiab autor, et Eesti vabatahtluse arendamiseks on vajalik koostada iga vabatahtliku kohta konto, kus on kirjas tema konkreetsete motivaatorid, huvid, oskused ning kui vabatahtlike kontod on olemas, siis saab vastavalt huvidele ja motivatsioonile hakata kaasama konkreetseid vabatahtlike konkreetsetele ülesannetele. Lisaks oleks vaja luua soojad suhted Päästeameti ja vabatahtlike vahel, kuna teoorias on viiteid sellele, et vabatahtlusega tegeletakse parema meelega, kui küsijaks on sõber/tuttav või perekond. Tammearu magistritöös on sama probleem ka kinnitust leidnud. Nimelt Tammearu (2012, lk 51) magistritöös läbiviidud uuringus selgus, et vaid 45% vabatahtlikest tunnetab riigi toetust vabatahtlikul tööil. Lisaks ei tunne 43% vastanutest, et riik tunnustaks vabatahtlike tööd piisavalt (Tammearu, 2012, lk 54).

1.3 Päästeala ennetustöö olemus ja vajalikkus ühiskonnas

Ennetustöö eesmärk on elanikkonna teavitamine ja juhendamine, et igaüks looks ja väärtustaks ohutust ja turvalisust ning looks endale ja teistele turvalise elukeskkonna. Ennetustöö eesmärk on sõnastatud tuginedes päästeala ennetustööd kujundavatele väärtustele, milleks on tõhusus, mõjususe, koostöö, avatus, läbipaistvus, paindlikkus ning kodaniku vastutuse rõhutamine. (Päästeamet, 2014) Alates 2006 aastast on ennetustöö olnud Päästeametis üks põhivaldkondadest. (Päästeamet, 2014)

Ennetustöö jaguneb kolmeks eraldiseisvaks sihtgruppide ja koostööpartnerite teenuseks, milleks on: teavitus-, koolitus- ja nõustamisteenus. Päästeala ennetustöös jagatakse sihtgruppid järgmiselt: eelkooliealine laps, üldhariduskooli 1-3. klassi õpilane, üldhariduskooli 4-6. klassi õpilane, üldhariduskooli 6-8. klassi õpilane, üldhariduskooli gümnaasiumi astme õpilane, korteriühistute liige, eakas, sotsiaalhoolekande töötaja, külavanem, puudega inimene,

nooreringides osalev 7-19 aastane noor, vabatahtlik, lapsevanem ja üldhariduskooli õpetaja. (Espenberg et al., 2013, lk 31)

Teavitusteenus on kõige laiemalt esinev ennetustegevus vorm, mis on mõeldud elanikkonna teadlikkuse tõstmiseks. Selleks kasutatakse erinevaid meediakanaleid ja jagatakse jaotusmaterjale. Teavitusteenus jaguneb ise kolmeks: infopäevad täiskasvanutele, infopäevad lastele ning meediakampaaniad. 2011. aastal toimus kokku peaaegu 300 infopäeva, seevastu suuremaid meediakampaaniaid ei korraldatud, 2012. Aasta lõpus korraldati meediakampaania „Kas ohtu näed?”. Meediakampaaniaid viib läbi vastav Päästeameti alaline töögrupp. Teenuste sisu ja teemad tulenevad vastavalt päästeala sündmuste statistikale ning prioriteetsetest sihtgruppidest. (Espenberg et al., 2013, lk 32)

Ennetustöö teavitamise teenuse raames viidi 2013. aastal läbi 58 ohutuspäeva, millest 23-l korral olid kaasatud vabatahtlikud päästjad ning 270 infopäeva, millest 74 viisid läbi vabatahtlikud. (Päästeamet, 2013, lk 12)

Koolitamisteenuse eesmärgiks on päästeala ennetustöö sihtgruppide teadlikkuse tõstmine, kasutades eale, oskustele ja vajadustele vastavaid vahendeid. Sihtgrupiti on koolitused erinevad: (Espenberg et al., 2013, lk 31)

- eelkooliealine lapsele tutvustatakse päästeautosi;
- üldhariduskooli 1-3. klassi õpilastele tutvustatakse komandot ning päästetehnikat;
- üldhariduskooli 4-6. klassi õpilastele õpetatakse ohusituatsioonide lahendamist ning selgitatakse tulekahju tekkepõhjuseid;
- üldhariduskooli 6-8. klassi õpilastele õpetatakse esmaabi-, tule-, vee-, ja liiklusohutuse alaseid teadmisi;
- üldhariduskooli gümnaasiumi õpilastele viiakse läbi veeohutusosalane koolitus;
- külavanematele õpetatakse tulekustuti kasutamist;
- nooreringides osalevaid 7-19 aastaseid noori koolitatakse läbi tuletõrjespordi.

Ennetustöö koolitamise teenuse raames koolitati 56 909 inimest, 4 607 inimese koolitamise viisid läbi vabatahtlikud päästjad. Seda oli ligi 1500 inimese võrra rohkem, kui oli planeeritud (3 140). Nooreringe korraldati 37, kus koolitati 370 last, millest 27 nooreringi, kus osales 270 last, viisid läbi vabatahtlikud. (Päästeamet, 2013, lk 12)

Nõustamisteenus kujutab endast individuaalset nõustamist. Nõustamist viivad läbi Päästeameti põhi- ja tugistruktuuride esindajad ja vastava väljaõppe saanud vabatahtlikud päästjad. Individuaalne nõustamine jaguneb kolmeks:

- eluruumi valdajate nõustamine;
- omavalitsusjuhtide nõustamine;
- koolijuhtide nõustamine.

Igal aastal külastatakse omavalitsus- ning koolijuhte, lisaks külastatakse „Kodu tuleohutuks” projekti raames eluruumide valdajaid. Nõustamisteenuse sisu ja teemad valitakse vastavalt päästeala ennetustöö sihtgruppide vajadustele ning Päästeameti tulekahjude statistikale. Igal läbiviidud nõustamisel kogutakse nõustatavalt andmeid tema piirkonnas esinevatest riskidest, eesmärgiga pakkuda võimalusel lahendusi probleemi kõrvaldamiseks. (Espenberg et al., 2013, lk 31)

Ennetustöö nõustamise teenuse raames viidi läbi 1 637 ohutuselast nõustamist eluruumide valdajatele, millest 668 viidi läbi vabatahtlike poolt. Seda oli planeeritud vähem, siht oli 720 inimest. (Päästeamet, 2013, lk 12)

Vabatahtlike päästekomandodega sõlmitakse lepingud, kus on kirjas teenused, mida Päästeamet vabatahtlikelt päästjalt vastavas piirkonnas ”ostab” ning osutatavate teenuste hinnad. Ostetavateks teenusteks on päästetöö ja ennetustöö teenused koos ühingutele suunatud projektikonkurssidega. Vabatahtlike päästjate valmisoleku juurde kuulub ka vabatahtlike päästjate koolitamine. Vabatahtliku päästja ennetustöös iseseisva osalemise eelduseks on päästeseaduse kohaselt vähemalt 16 tunnine esimese astme koolituse läbimine, lisaks on vaja konkreetsete ennetusteenuste läbiviimiseks läbida teemakohased täiendkoolitused (Siseministeerium, 2013, lk 13).

Nagu antud peatükist selgus, siis on päästeala ennetustöövajalik tule- ja veeohutuse alaste teadmiste suurendamiseks ühiskonnas. Iga koolituse, nõustamise ja teavituse teenuse raames läbiviidud tegevus suurendab inimeste teadlikust kuidas käituda erinevates olukordades. Kõik teenused on äärmiselt vajalikud, ning nende raames pakutavaid ennetustoiminguid tuleks teha järjepidevalt.

Vastavalt Riiklikud suunad vabatahtliku pääste arengus 2013-2016 ei soodusta hetke vabatahtlike koolitamise süsteem vabatahtlikuks päästjaks saamist. Täna viib nii esimese kui ka teise astme koolitusi läbi Päästeamet, kuid koolitusse saaks kaasata juba koolituse läbinud

vabatahtlike endeid. Eelkõige puudutab see põhiteadmiste ja oskuste edasiandmist uutele vabatahtlikutele, ehk siis esimese astme õppe läbiviimist. Oluline on ka, esimese ja teise astme õppele järgnevalt osaleda igapäevaselt praktilisel väljaõppel kutselise päästekomando juures. Täna on võrdlemisi väike hulk vabatahtlike päästjaid läbinud tule- ja veeohutuse alaseid koolitusi, mis on eelduseks suurema hulga ennetustegevuste läbiviimisel. Koolituste korraldamist raskendab asjaolu, et koolitusajale konkureerivad mitmed koolitused ning vabatahtlik peab tegema valikuid oma aja kasutamisel. (Siseministeerium, 2013, lk 14)

1.4 Vabatahtliku pääste õiguskeskkond

Antud peatükis keskendub autor seadustele, mis kajastavad vabatahtlikuks päästjaks saamist ning ennetustööd puudutavaid seaduseid, määruseid, käskkirju ja teisi vabatahtlike päästjate ennetusalast tööd puudutavaid dokumente. Õiguslik regulatsioon paneb paika vabatahtlike päästjate tegevussuunad, õigused ja kohustused. Peamiseks seaduseks, mis reguleerib vabatahtlike päästjate tööd ja vabatahtlikuks päästjaks saamist on Päästeseadus.

Vastavalt päästeseaduse § 32 lg 1-le on vabatahtlik päästja isik, kes vabatahtlikult osaleb päästetööl või ennetustööl seaduses sätestatud alustel ja korras. Vabatahtlik päästja lähtub oma tegevuses ja meetmete rakendamisel seaduslikkuse, proportsionaalsuse ja otstarbekuse põhimõttest. Nõuded vabatahtlikele päästjatele on esitanud valdkonna eest vastutava Siseministri poolt määruses Vabatahtliku päästja kutsesobivuse nõuded ja nende vastavuse kontrollimise kord ning väljaõppe ja arvestuse läbiviimise kord. Vabatahtlikuks päästjaks võib võtta vähemalt 18 aastast isikut, kes vastab eelnimetatud määruses kehtestatud nõuetele. Vabatahtlikuks päästjaks on keelatud võtta isikut, kes on piiratud teovõimega, kes on sõltuvuses alkoholi, narkootilise või psühhotroopse aine kasutamisest, kellel on psüühikahäire, raskekujuline isiksuse- või käitumishäire, kellel on selline füüsiline puue, mis takistab tal vabatahtliku päästja ülesannete täitmist, väljaarvatud ennetustööl osaleval isikul. Vabatahtlikus päästjaks kandideerija peab esitama Päästeametile kirjaliku taotluse, milles kohustub täitma vabatahtlikule päästjale seaduses tulenevaid nõudeid, isikut tõendava dokumendi koopia, tervisetõendi ning kaks fotot mõõtmetega 4 x 5 cm. Enne vabatahtlikuks päästjaks võtmist kontrollitakse vabatahtlikuks päästjaks saada soovija vastavust vabatahtlikule päästjale esitatavatele nõuetele. Taotluse rahuldamise korral arvestatakse taotleja vabatahtlikuks päästjaks Päästeameti peadirektori või tema poolt volitatud isiku käskkirjaga. Pärast taotluse rahuldamist kinnitatakse vabatahtlik päästja Päästeameti peadirektori või tema poolt volitatud isiku käskkirjaga Päästeameti juurde või arvatakse päästeameti juures oleva

vabatahtlike päästjate üksuse koosseisu. Töökorralduse vabatahtlikutele päästjatele kehtestab Päästeameti peadirektor. (Päästeseadus, 2010)

Vabatahtliku päästja kutsesobivus koosneb neljast erinevast faktorist, milleks on isikuomadused, füüsiline ettevalmistus, väljaõpe ja tervises seisund (Vabatahtliku päästja kutsesobivuse nõuded ja nende vastavuse kontrollimise kord ning väljaõppe ja arvestuse läbiviimise, 2010). Vabatahtliku päästjana saab tegutseda isik, kes on võimeline töötama stabiilselt ja tulemuslikult pingeolukorras ning oskab teha meeskonnatööd, on aus kohusetundlik, otsustus- ja vastutusvõimeline, sealhulgas võimeline langetama otsuseid iseseisvalt oma pädevuse piires ja võimeline nägema ette oma otsuste tagajärgi ning olema hea suhtlemisoskusega. Eelnevalt mainitud vabatahtlikule päästjale kehtestatud isikuomaduste nõuete täitmist kontrollib Päästeamet läbiviidava vestluse käigus enne vabatahtlikuks päästjaks arvamist. Päästeamet võib vajadusel isikuomaduste kontrollimiseks küsida vabatahtlikuks päästjaks saada soovija tööandjalt vabatahtlikuks päästjaks saada soovija iseloomustust. Vabatahtlikuks päästjaks saada soovija saab valida, kas ta soovib osaleda päästetöödel, ennetustöödel või mõlemas ning ennetustööga tegelevale vabatahtlikule päästjale pole kehtestatud füüsilist ettevalmistust, jätab autor füüsilist ettevalmistust puudutavad seadused lõputööst välja. (vaata ka lisa 3) Küll on aga kehtestatud nõuded päästealasele väljaõppele. Iseseisvalt ennetustöös osalev vabatahtlik päästja peab läbima Päästeameti peadirektori poolt kinnitatud vähemalt 16-tunise vabatahtliku päästja algväljaõppe, mida kontrollib Päästeamet vabatahtlikuks päästjaks saada soovija vabatahtliku päästja esimese astme õppe lõpus läbiviidava arvestusega, enne isiku vabatahtlikuks päästjaks arvamist. (Vabatahtliku, 2010)

Enne vabatahtlikuks päästjaks arvamist peab vabatahtlikuks päästjaks saada soovija läbima tervisekontrolli, mille eesmärk on teha kindlaks Päästeseaduses § 34 punktide 2 kuni 4 nimetatud tervisehäda puudumine. Tervisenõudeid kontrollib perearst, kes võib vajadusel kaasata eriarste (lisa 1). Esmase kontrolli eest maksab vabatahtlikuks päästjaks saada soovija. (Päästeseadus, 2010)

2. UURIMUSLIK OSA

2.1 Uurimismetoodika ja valim

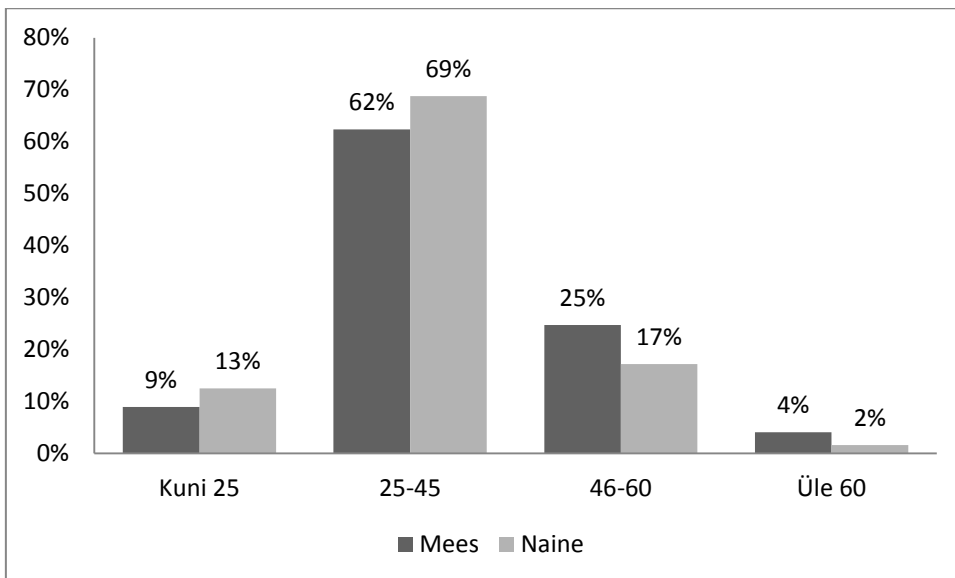
Uurimistöös kasutati kvantitatiivset ehk struktureeritud uuringut, mille läbiviimiseks on autor koostanud ankeetküsitluse koostöös Päästeameti vabatahtlike ennetustöö peaspetsialisti Liina Kokk-ga. Ankeetküsitlus koosnes kolmest osast ning sisaldas nii avatud kui ka valikvastustega küsimusi (vt lisa 5). Esimene osa sisaldas üldiseid küsimusi nagu sugu ja vanus. Teine osa oli mõeldud vabatahtlikele päästjatele, kelle VPK või RPR tegeleb ennetustööga (edaspidi ennetavad vabatahtlikud) ja kolmas osa oli mõeldud vabatahtlikele päästjatele, kelle VPK või RPR veel ei tegele ennetustööga (edaspidi mitte ennetavad vabatahtlikud). Enne küsitluse edastamist vastajatele eeltestiti küsimuste arusaadavust ning ankeedi täitmiseks kuluvat aega. Ettepanekutest lähtuvalt muudeti motivatsiooni puuduvat küsimust. Ankeetküsitlus viidi läbi Google Drive keskkonnas ajavahemikus 09.03.2015 – 30.03.2015. meeldetuletus saadeti 23.03.2015.

Ankeetküsitluse üldvalimiks olid kõik Päästeameti lepingulistesse VPK-sse ja RPR-sse kuuluvad vabatahtlikud päästjad, koguarvuga 1566.

2.2 Ankeetküsitluse tulemused

Päästeameti lepingulistesse vabatahtlikesse päästekomandodesse kuuluvatest vabatahtlike päästjate koguarvust 1566 moodustas lõppvalimi 1369 vabatahtliku päästjat, sest nemad omasid e-posti aadressi ja said osaleda veebipõhises küsitluses. Ankeetküsitlusele vastas 311 vabatahtliku päästjat, mis moodustas 20% üldvalimist ning 23% lõppvalimist. Vastanutest 247 olid mehed ja 64 olid naised.

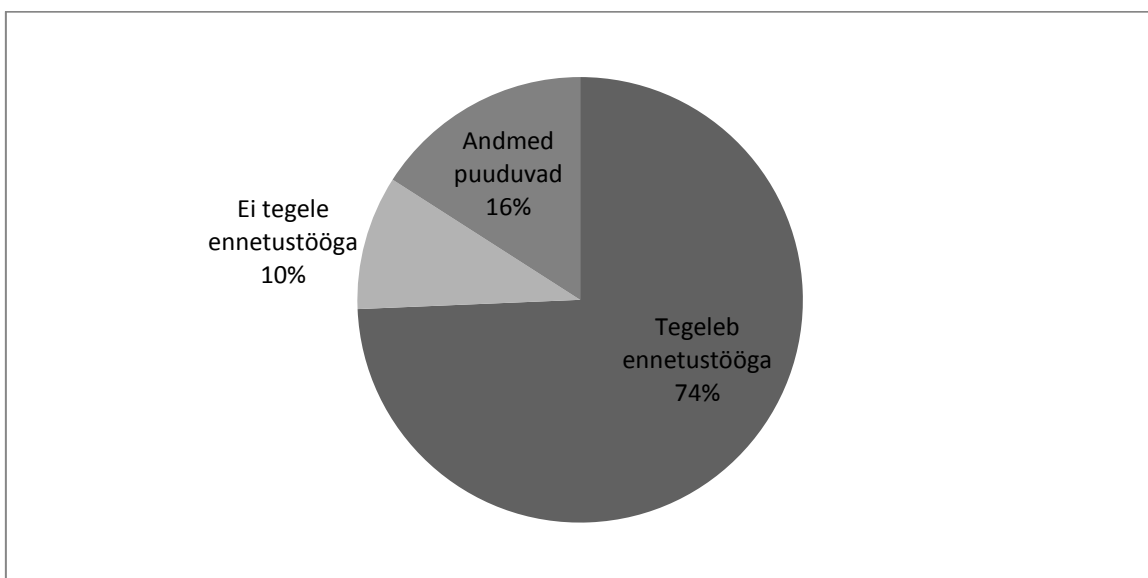
Küsitlusest selgus, et küsitlusele vastanud vabatahtlike päästjaid on kõige enam 25-45 aastaseid, ning kõige vähem üle 60 aastaseid (vt joonis 2). Lisaks selgus, et naised ja mehed jagunevad vanuselist proportsionaalselt.



Joonis 2. Ankeetküsimusele vastanud meeste ja naiste vanuseline jaotatus (autori koostatud)

Aktiivsemateks vastajateks osutusid RPR-de liikmed ning vähemaktiivsed olid VPK liikmed kuna RPR-de liikmeskond on tunduvalt suurem kui VPK-del. Vastajate arvu komando põhiselt leiate lõputöö lisast 7.

Uuringus selgus, et küsitatud 113-st vabatahtlikust päästekomandost 84 tegeleb ennetustööga, 11 ei tegele ja 18-st komandost polnud ühtegi vastajat, mis tähendab, et autoril puuduvad viimaste komandode andmed. (vt joonis 3).



Joonis 3. Ennetustööga tegelevate ja mitte tegelevate VPK-de ja RPR-de jaotus (autori koostatud)

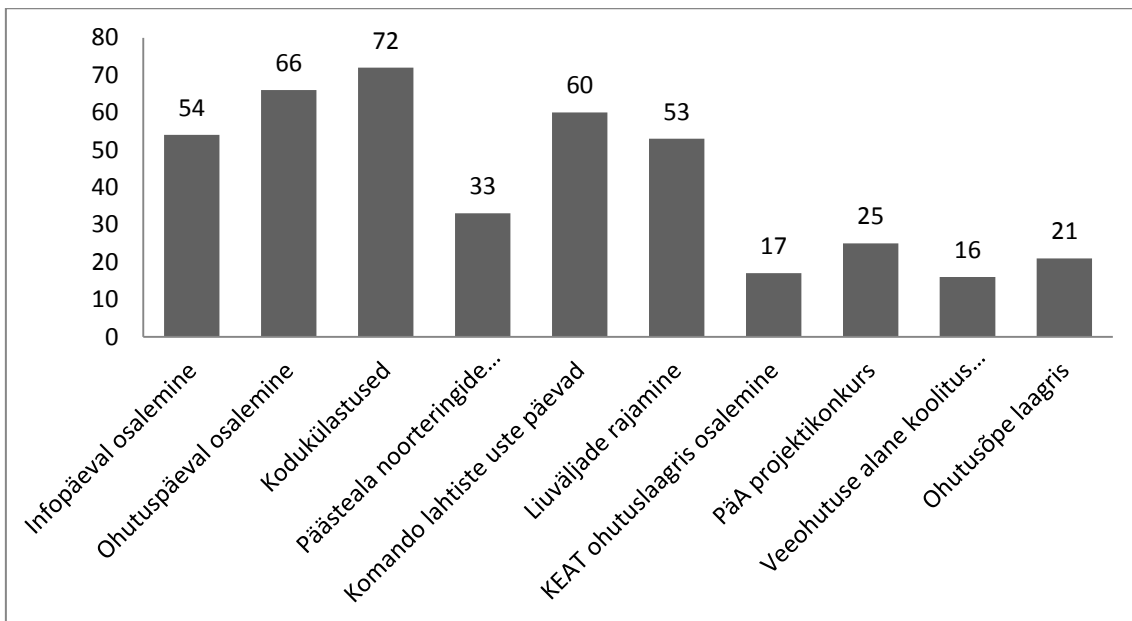
Vastuste põhjal ennetustööga tegelevatest 84-st vabatahtlikust päästekomandost on tulnud 16 vastuolulist vastust (vt tabel 4).

Tabel 4. Vastuolulisi vastuseid andnud VPK-de loetelu (autori koostatud)

VPK	Liikmete arv, kelle arust nende VPK tegeleb ennetustööga	Liikmete arv, kelle arust nende VPK ei tegele ennetustööga	Tõenäosus, et antud VPK tegeleb ennetustööga
Aasukalda	8	1	89%
Karksi-Nuia	1	2	33%
Kolga-Jaani	2	1	66%
Käru	5	1	83%
Lasva	3	4	43%
Leisi	2	1	66%
Lõuna-Eesti RPR	9	1	90%
Meremäe	3	2	60%
Pala	1	2	33%
Palamuse	4	1	80%
Palivere	5	1	83%
Piirisaare	1	1	50%
Roela	2	1	66%
Rõngu	5	1	83%
Suhka	2	1	66%
Turba	1	1	50%

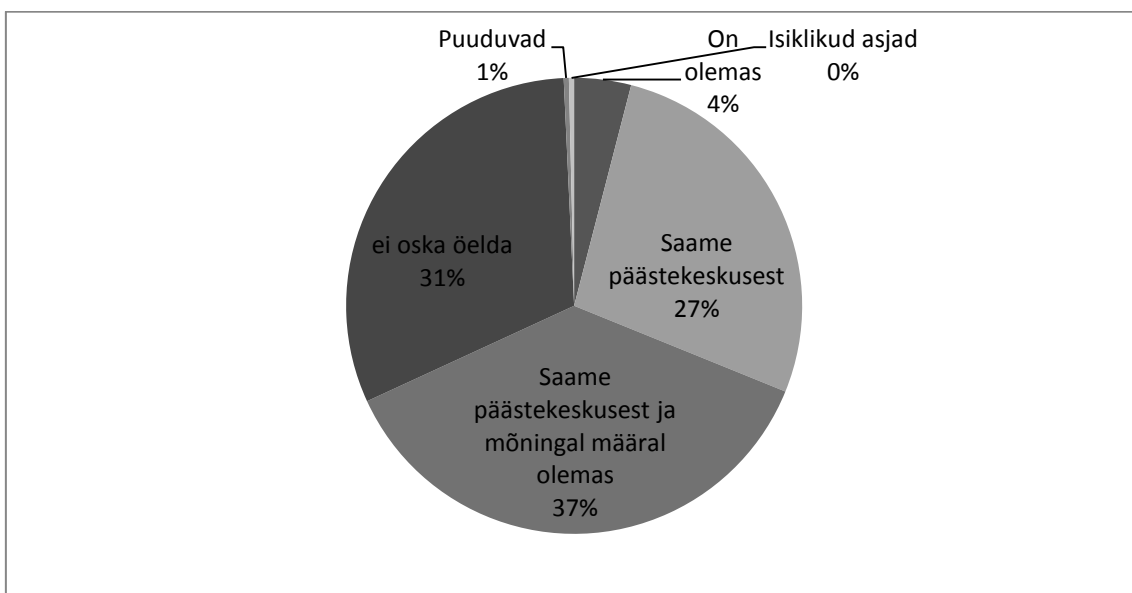
Nimelt osad nimetatud VPK-de ja RPR-i liikmetest arvavad, et nende VPK või RPR tegeleb ennetustööga, teised seevastu arvavad, et ei tegele. Tuginedes tabelis väljatoodud tõenäosusele, mis on leitud vastajate arvu ja vastuste suhte protsendi arvutamisel, võib järeldada, et ennetustööga tegelevate VPK-de ja RPR-de suurusjärk jääb samaks joonisel 3 väljatooduga.

Populaarseim ennetusteenuste raames läbiviidud ennetustegevus on VPK-des kodukülastus, mida viib läbi 72 VPK-t 113-st. Ebapopulaarseim on aga veeohutuse alane koolitus gümnaasiumi astmele, mida viib läbi vaid 16 VPK-t (joonis 4). Ankeetküsitlusest selgus, et 19 komandot tegelevad ennetustegevusega väljaspool ennetusteenustes kirjeldatud. Täpsema info komandode ennetustegevustest leiate lõputöö lisast 4.



Joonis 4. Erinevate ennetustegevustega tegelevate VPK arv (autori koostatud)

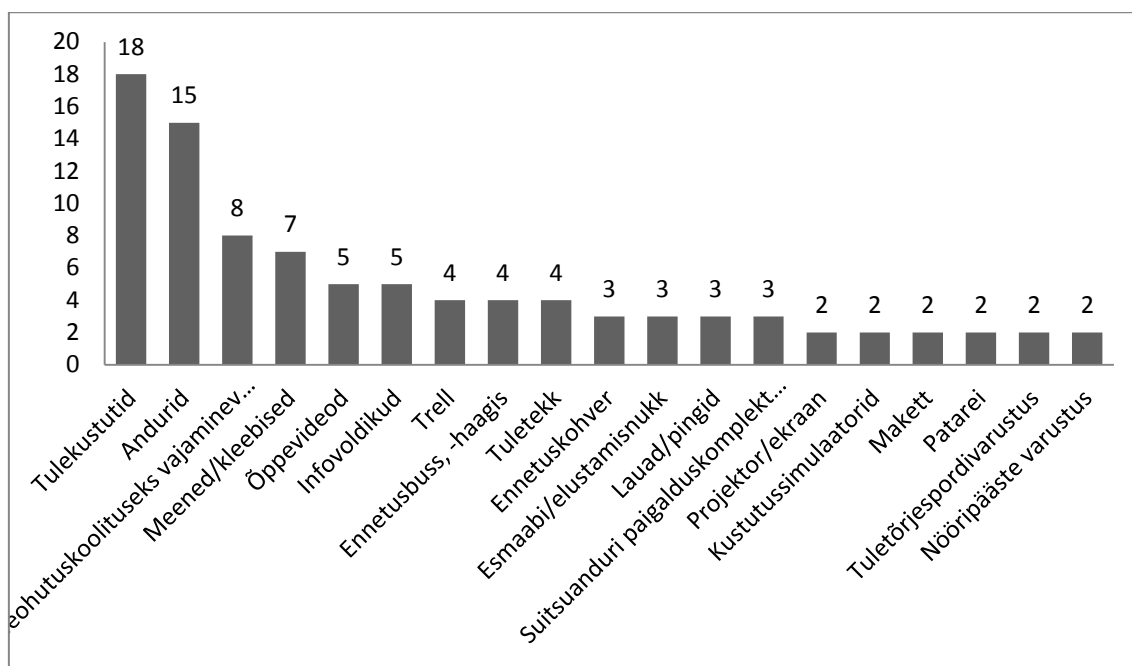
Küsimusele, kas Teie päästeseltsil on olemas ennetustöoks vajalikke vahendeid või annab kõik läbiviimiseks vajalikud vahendid päästkeskuse kontaktisik, vastasid 31% hetkel ennetustöoga tegelevate VPK liikmetest, et nad ei oska öelda, ülejäänud 69% olid kursis, oma ennetustöoks vajamineva varustusega (vt ka joonis 5).



Joonis 5. Kas teie päästeseltsil on olemas ennetustöoks vajalikke vahendeid või annab kõik vajaminevad vahendid päästkeskuse kontaktisik (autori koostatud)

Töös uuriti, milliseid vahendeid oleks juurde vaja, et hõlbustada ennetustöö tegemist. Kõige enam soovisid ennetavad vabatahtlikud juurde tulekustuteid (18 vastajat), suitsu- ja vinguandureid (15 vastajat), veeohutuskoolituseks vajaminevat varustus (8 vastajat) ning

meeneid ja kleebiseid (7 vastajat) (vt ka Joonis 6). Komandopõhise täpsema vajaduste nimekirja leiab lõputöö lisast 6. Huvitavaimateks soovideks olid hõljuk, tormikindel kummipaap ja tihedam suhtlus omavalitsustega. Toodi ka välja, et kõik vahendid on olemas.



Joonis 6. Millised vahendid võiks veel olemas olla, mis aitaks kaasa ennetustöö tegemisele (autori koostatud)

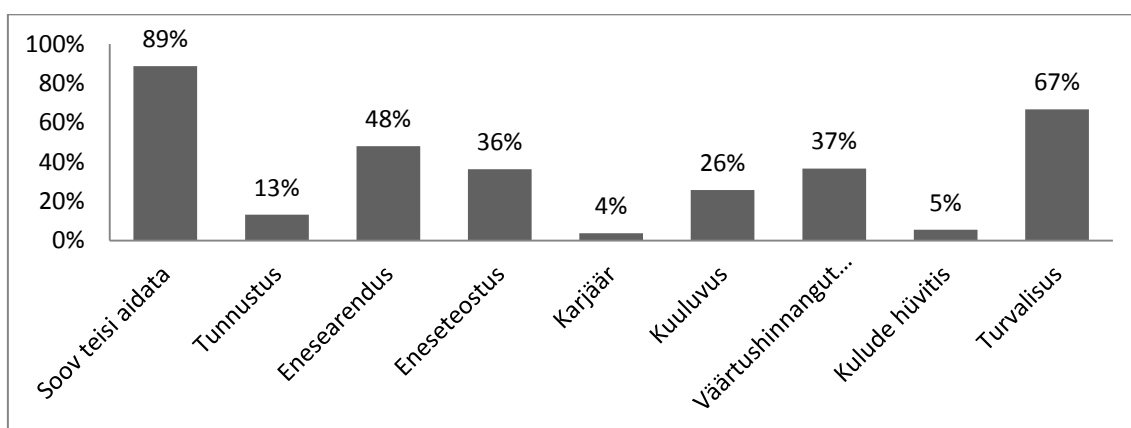
Sama muster paljastus ka ennetustöö tegemisel esinenud probleemidest (vt lisa 8). Küsimusest, milliseid probleeme on esinenud ennetustööd tehes, on 182 ennetavat vabatahtliku, mis moodustab ennetavatest vabatahtlikest 66%, jätnud vastamata, või siis vastanud, et nad ei tea. Probleeme pole esinenud 44 vabatahtlikul. Suurimaks probleemiks märgiti vahendite puudus ennetustöö teostamiseks.

Motivatsiooni küsimusele vastas ennetavatest päästjatest 273 ja mitte ennetavatest 38 vabatahtlikku. Küsimus oli üles ehitatud üheksal valikvastusel ning oli ka võimalus lisada vabas vormis muu motivaator. Varianti muu kasutas ennetavatest vabatahtlikest päästjatest 12, ning nende vastused on järgnevad:

1. Ei osale.
2. Kulude hüvitamist ei saa siinkohal mainida, kuna hüvitis ei kata iial kulusid.
3. oma pikaajaline kogemus edasi anda kogukonda.
4. Tunned paremini oma piirkonna mureallikaid ja KUI hiljem midagi juhtub on juba lihtsam reageerida ja oskad vastavalt tegutseda! (Ruumide asetused ja häda põhjused...).

5. Kogukonna turvalisuse tõus.
6. Saan realiseerida tehnilisi võimalusi mida oman.
7. Laste tulevik.
8. Kogukonna ohutus.
9. Nagu mainisin päästjad, tegelevad ennetusega ilma et oleks kusagil projektis.
10. Järelkasv.
11. Kui minu tehtud ennetustöö hoiab ära mõne õnnetuse.
12. Inimeste teadlikuse tõstmine.

Ennetavate vabatahtlike päästjate suurimaks motivaatoriks võib lugeda soov teisi aidata (89%). Kõige vähem motiveeriv aga karjäär (4%), mis on vaid ühe protsendi võrra väiksem kulude hüvitamisest (5%) (vt ka joonis 7).



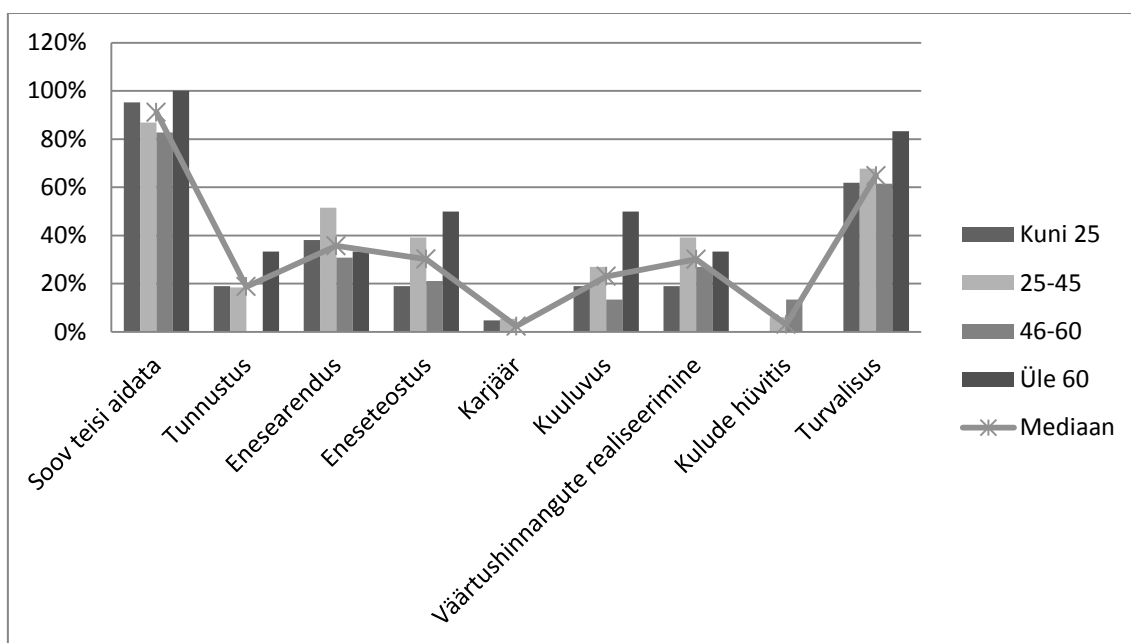
Joonis 7. Mis motiveerib ennetavaid päästjaid ennetustööga tegelema (autori koostatud)

Autor uuris ka vanusegruppide ja soo vahelisi motivaatorite erinevusi (vt joonis 8). Autori üllatuseks ei erinenud erinevate vanusegruppide motivaatorid üksteisest palju:

- Kuni 25 aastaseid motiveeris enim soov teisi aidata (95%), millele järgnesid turvalisus (62%), enesearendus (38%), tunnustus (19%), eneseteostus (19%), kuuluvus (19%), väärtushinnangute realiseerimine (19%), karjäär (5%) ning kulude hüvitamine (0%). Keskmisest rohkem motiveeris kuni 25 aastaseid soov teisi aidata, enesearendus ja karjäär. Keskmisest vähem aga eneseteostus, kuuluvus, väärtushinnangute realiseerimine, kulude hüvitamine ning turvalisus.
- 25-45 aastaseid motiveeris enim soov teisi aidata (87%), millele järgnesid turvalisus (68%), enesearendus (52%), eneseteostus (39%), väärtushinnangute realiseerimine (39%), kuuluvus (27%), tunnustus (18%), kulude hüvitamine (6%) ning karjäär (5%). Keskmisest rohkem motiveeris 25-45 aastaseid enesearendus, eneseteostus, karjäär,

kuuluvus, väärtushinnangute realiseerimine, kulude hüvitamine ning turvalisus. Keskmisest vähem aga soov teisi aidata ning tunnustus.

- 46-60 aastaseid motiveeris enim soov teisi aidata (83%), millele järgnesid turvalisus (62%), enesearendus (31%), väärtushinnangute realiseerimine (27%), eneseteostus (21%), kuuluvus (13%), kulude hüvitamine (13%), tunnustus (0%) ning karjäär (0%). Keskmisest rohkem motiveeris 46-60 aastaseid vaid kulude hüvitamine, ülejäänud motivaatorid jäid madalamaks meeste keskmistest motivaatoritest.
- Üle 60 aastaseid motiveeris enim soov teisi aidata (100%), millele järgnesid turvalisus (83%), eneseteostus (50%), kuuluvus (50%), tunnustus (33%), enesearendus (33%), väärtushinnangute realiseerimine (33%), karjäär (0%) ning kulude hüvitamine (0%). Keskmisest rohkem motiveeris üle 60 aastaseid soov teisi aidata, tunnustus, eneseteostus, kuuluvus, väärtushinnangute realiseerimine ning turvalisus. Keskmisest vähem aga enesearendus, karjäär ning kulude hüvitamine.



Joonis 8. Ennetavate meeste erinevate vanusegruppide motivaatorid protsentides (autori koostatud)

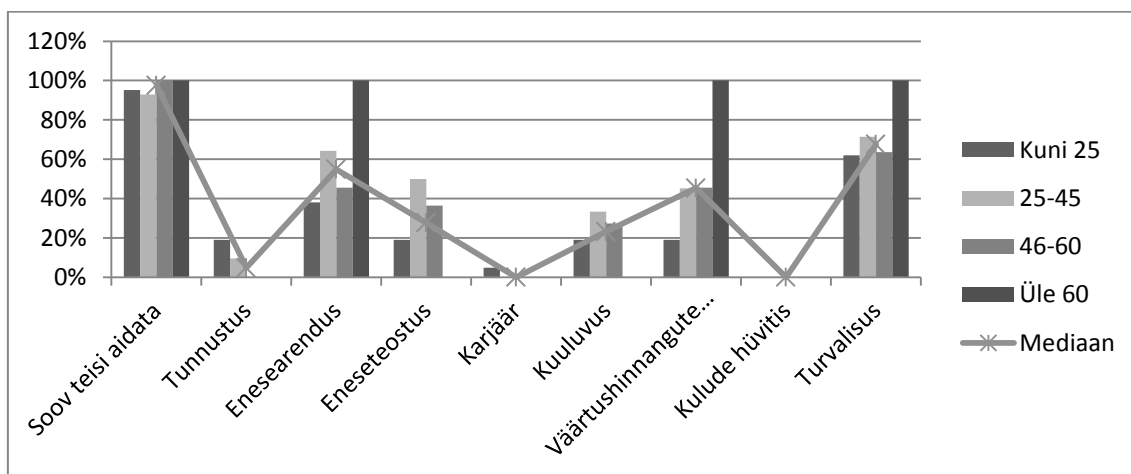
Ennetavate naiste motivatsioon ei erinenud, sarnaselt meeste motivatsioonile, suurelt vanuselisest jaotatavusest (vt joonis 9):

- Kuni 25 aastaseid naisi motiveeris enim soov teisi aidata (95%), millele järgnesid turvalisus (62%), enesearendus (38%), tunnustus (19%), eneseteostus (19%), kuuluvus (19%), väärtushinnangute realiseerimine (19%), karjäär (5%) ning kulude hüvitamine (0%). Keskmisest enam motiveerib kuni 25 aastaseid naisi tunnustus ja karjäär,

keskmisega samale tasemele jääb kulude hüvitamine, ülejäänud motivaatorid jäävad alla keskmise.

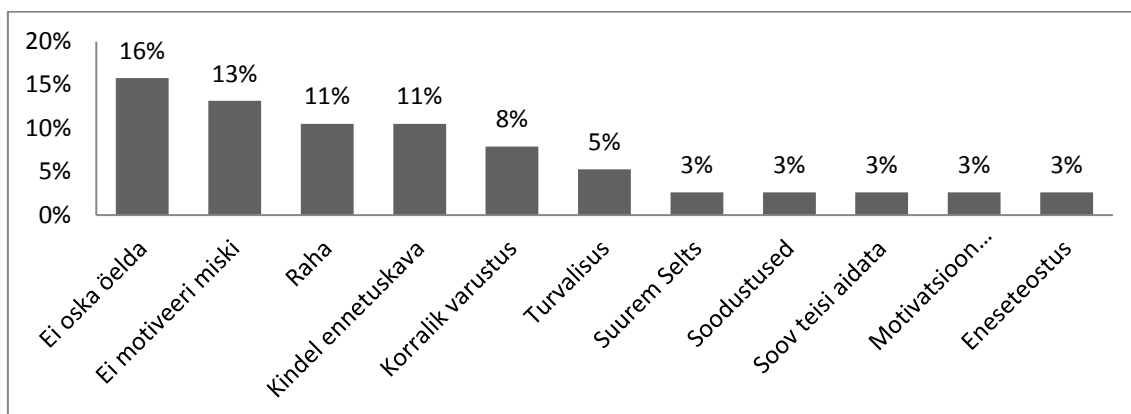
- 25-45 aastaseid naisi motiveeris enim soov teisi aidata (93%), millele järgnesid, turvalisus (71%), enesearendus (64%), eneseteostus (50%), väärtushinnangute realiseerimine (45%), kuuluvus (33%), tunnustus (10%), karjäär (0%) ning kulude hüvitamine (0%). Keskmisest enam motiveerib 25-45 aastaseid naisi tunnustus, enesearendus, eneseteostus, kuuluvus ning turvalisus. Keskmisest vähem aga soov teisi aidata. Ülejäänud on samad keskmisega.
- 46-60 aastaseid naisi motiveeris enim soov teisi aidata (100%), millele järgnesid turvalisus (64%), enesearendus (45%), väärtushinnangute realiseerimine (45%), eneseteostus (36%), kuuluvus (27%), tunnustus (0%), karjäär (0%) ning kulude hüvitamine (0%). Keskmisest enam motiveerib 46-60 aastaseid naisi soov teisi aidata, eneseteostus ning kuuluvus. Keskmisest vähem aga tunnustus, enesearendus ning turvalisus. Ülejäänud motivaatorid jäävad keskmise tasemele.
- Üle 60 aastaseid naisi motiveeris enim soov teisi aidata (100%), enesearendus (100%), väärtushinnangute realiseerimine (100%), turvalisus (100%), tunnustus (0%), eneseteostus (0%), karjäär (0%), kuuluvus (0%) ning kulude hüvitamine (0%). Kuna üle 60 aastaseid vastajaid oli naiste seas vaid üks, jäid kõik väljatoodud motivaatorid üle keskmise ja ülejäänud alla keskmise.

Tähele tuleks panna seda, et üle 60 aastase naiste seas oli vaid üks vastaja, mis tähendab, et tema vastusel oli 100% osakaal üle 60 aastaste naiste seas. Ühe vastaja põhjal ei saa teha järeldusi, selle vanusegrupi motivaatoritest.



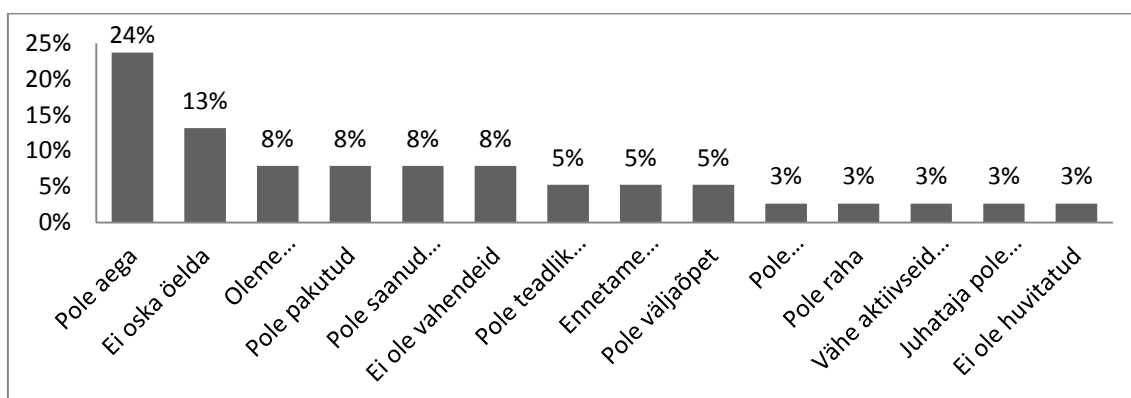
Joonis 9. Ennetavate naiste erinevate vanusegruppide motivaatorid protsentides (autori koostatud)

Hetkel mitte ennetavate vabatahtlike päästjate seas läbiviidud motivatsiooniuringust selgus, et enamus ei oska vastata, mis neid motiveeriks (16%), millele järgneid ei motiveeri miski (13%), raha (11%), kindel ennetuskava (11%), korralik varustus (8%), raha (5%), suurem selts (3%), soodustused (3%), soov teisi aidata (3%), motivatsioon olemas, aga pole aega (3%) ning eneseteostus (3%) (vt joonis 10).



Joonis 10. Mis motiveerib mitte ennetavaid vabatahtlike päästjaid ennetustööga tegelema (autori koostatud)

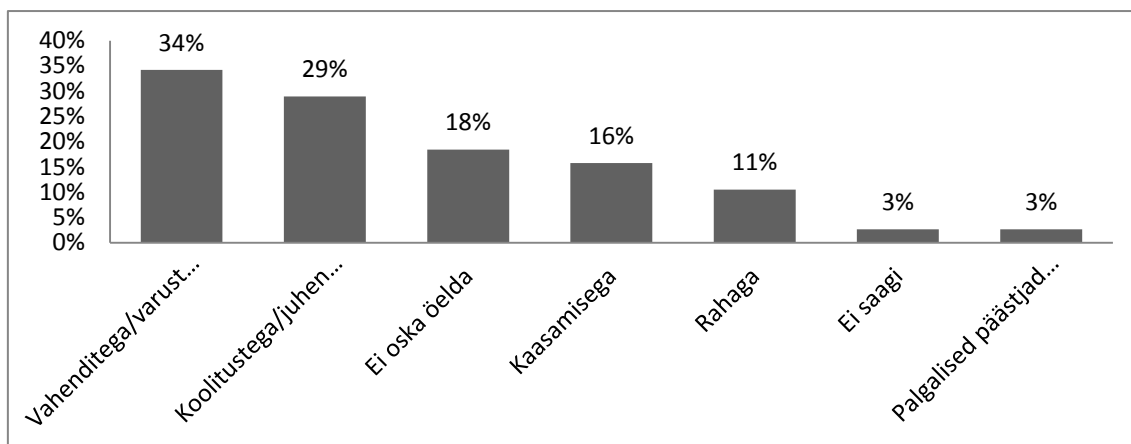
Mitte ennetavate vabatahtlike päästjate põhjuseks, miks nad pole sanud ennetustööga tegeleda, on välja toodud, et aja puudus on suurim põhjus (24%), teadmatust võimalustest võib lugeda samuti suureks probleemiks. Nimest 8% vastanutest on märkinud, et neile pole pakutud ennetustööga tegelemist, 5% pole teadlikud, et saavad ennetustööga tegeleda ning 5%-l pole väljaõpet. Viimase kolme põhjuse saab kokku võtta teadmatusena, mis moodustab kogu vastanutest 18% (vt joonis 11).



Joonis 11. Mis põhjustel pole saanud hetkel mitte ennetavad vabatahtlikud päästjad tegeleda ennetustööga (autori koostatud)

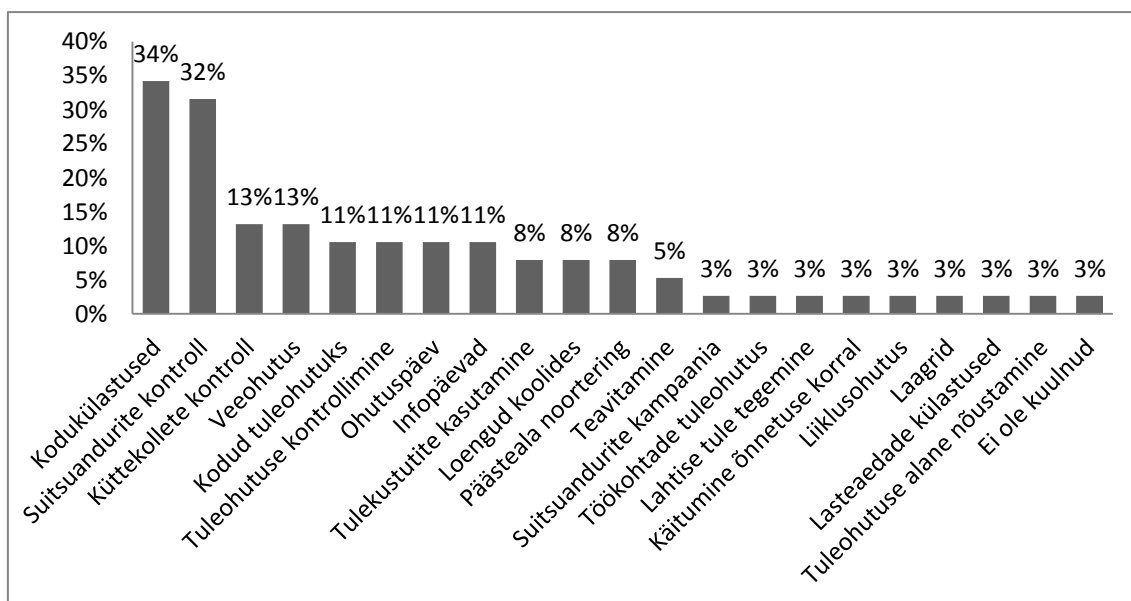
Küsimusele, kuidas Päästeamet saaks soodustada ennetustööga tegelemist, on märkinud mitte ennetavad vabatahtlikud päästjad enim vahendite ja varustusega (34%), millele järgneb

koolituste ja juhendamise (29%). Autori üllatuseks on raha (11%) suhteliselt vähe mainitud (vt joonis 12).



Joonis 12. Kuidas saaks Päästeamet soodustada vabatahtlike päästjate ennetustöös osalemist (autori koostatud)

Teadsaamiseks, kas vabatahtlikud päästjad üldse teavad ennetustööst, küsis autor vabatahtlike päästjate käest, kes hetkel ei tegele ennetustöoga, millistest ennetustegevustest nad kuulnud on. Vastused on alloleval joonisel 13.

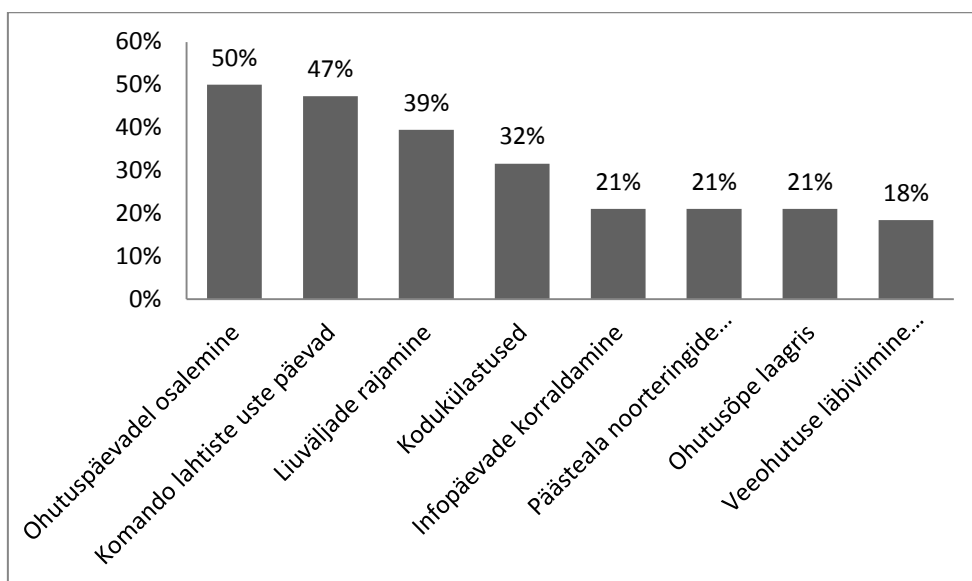


Joonis 13. Milliseid ennetustegevusi teate? (autori koostatud)

Küsimusele, kas te olete abistanud vabatahtliku päästekomandot ennetustegevuste läbiviimisel selgus, et 9 vastanust (24%) on abistanud teisi komandosi ennetustöö läbiviimisel ja 29 ei ole (76%).

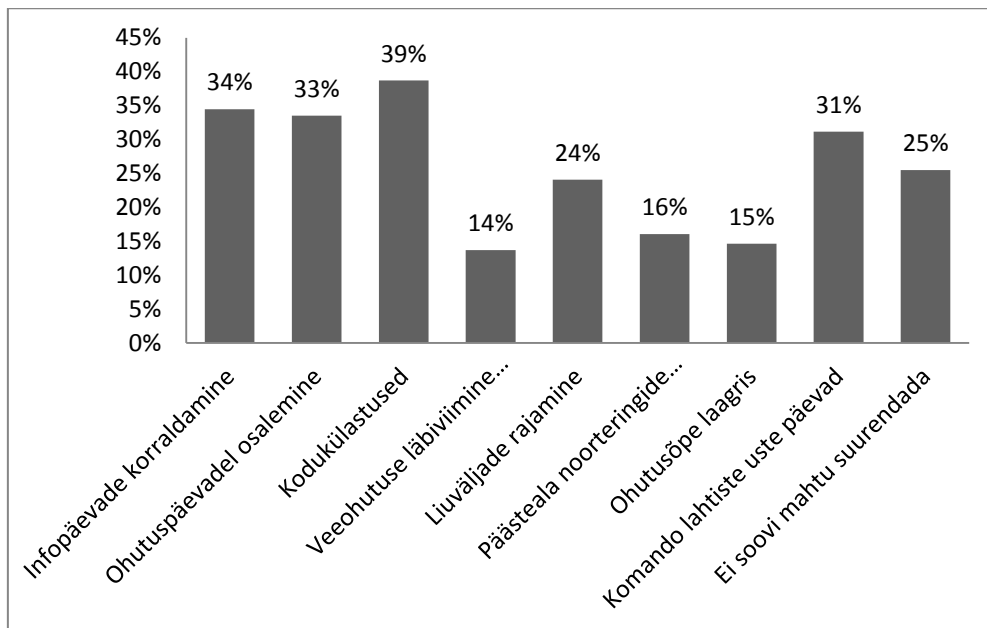
Küsitlusest selgus veel, et 24 vabatahtliku päästjat (63%), kes hetkel ei tegele ennetustööga, on huvitatud tulevikus tegelema hakkamisega. Seevastu 14 ei ole huvitatud tulevikus ennetustööga tegelema (37%).

Nendest 24-st vabatahtlikust päästjast, kes soovivad tulevikus ennetustööga tegeleda on märkinud meelistegevuseks ohutuspäevadel osalemise (50%) koos komando lahtiste uste päevaga (47%) (vt joonis 14).



Joonis 14. Ennetustegevused, millega soovivad hetkel mitte ennetavad vabatahtlikud tulevikus tegeleda (autori koostatud)

Ennetavatest vabatahtlikest päästjatest soovivad seevastu edaspidi rohkem tegeleda kodukülastustega 39%, infopäevade korraldamisega 34%, ohutuspäeval osalemisega 33% ning komando lahtiste uste päevaga. Ülejäänud eelistusi näeb allolevalt jooniselt 15.



Joonis 15. Ennetustegevused, mida soovivad hetkel ennetavate VPK-de ja RPR-de liikmed edaspidi rohkem teha.

3. TULEMUSTE ANALÜÜS JA ETTEPANEKUD

3.1 Uurimistulemuste analüüs

Esimesest uurimisküsimusest, millega uuriti ennetustööst teadlikkust, selgus et 3% küsimustikule vastanutest ei tea midagi ennetustööst, ülejäänud vastajatest tegeleb ennetustööga või on sellest vähemalt kuulnud. Sellest võib järeldada, et enamus vabatahtlike päästjaid on kursis, et neil on võimalus tegeleda ennetustööga.

Teisest uurimisküsimusest, millega uuriti, millised vabatahtlikud päästekomandod ja päästjad tegelevad ennetustööga ning nende motivaatoreid, selgus et küsitletud 113 VPK-st (sh RPR) tegeleb 84 VPK ennetustööga, 11 ei tegele ja 18 VPK kohta andmed puuduvad. Lisa 4-st leiate autori koostatud tabeli kõikide VPK-de ja RPR-de ennetustegevuste kohta, kes vastasid ankeetküsimustikule. Ennetustööga tegelevaid komandosi on 74% kõikidest VPK-st (vt joonis 3). Seda tulemust võrreldes 2012 aasta ennetajatega, võib öelda, et ennetustöö vabatahtlike seas hakkab populaarsust koguma. Nimelt 2012. aastal tegeles VPK-st ja RPR-st vaid 21% ennetustööga.

Turvalisuse väärtustamine ennetavate VPK-de liikmete seas oli ühel kõrgeimal kohal, 67% ennetavate VPK-de liikmetest mõistavad, et ennetustöö tagab ühiskonna turvalisuse. Seevastu mitte ennetavate VPK seas võrdlemisi madal, vaid 5 % vastanutest mõistab, et ennetustegevus tagab turvalisema ühiskonna. Siit ka ettepanek, teadvustada vabatahtlikele rohkem ennetustöö tähtsust, turvalisema ühiskonna loomisel.

Mitte ennetavate vabatahtlike päästjate seas läbiviidud motivatsiooniuringust selgus, et 16% ei tea, mis neid motiveeriks ja 13% vastanuid ei motiveeri miski. Sellest saab järeldada, et enam kui veerand vabatahtlikest, kes ei tegele hetkel vabatahtlusega, ei soovi seda ka tulevikus teha. Seda tõestab ka uuringu küsimus tuleviku huvi ennetustööga tegelemise vastu, kus 37% vastanutest ei soovi tulevikus ennetustööga tegeleda. Need, kes tulevikus soovivad ennetustööga tegeleda on välja toonud, et oleks vaja korralikku ennetustöö varustust ning ka koolitusi, kaasamist ja juhendamist. Peatükis 1.1 väljatoodud teooriate põhjal ongi just need peamised võimalused vabatahtlike paremaks kaasamiseks. Nimelt on Mänd ja teised oma raamatus "Vabatahtlik töö Euroopa Liidus Paberid ja Praktika" jõudnud järeldusele, et vabatahtliku töö tõhusam korraldamine nõuab nii vahendeid, ametlike poliitika kui ka riiklike strateegiaid.

Kolmanda uurimisküsimuse, millega uuriti vabatahtlike päästjate edaspidist soovi ennetustöös osaleda, vastuseks sai autor, et hetkel ennetavate VPK-de ja RPR-de liikmete seas on edaspidiseks ennetustööga tegelemiseks huvi olemas. Koguni 75% hetkel ennetavate VPK-de ja RPR-de liikmetest soovivad oma ennetustöö mahtu suurendada. Enim soovivad nad teha kodukülastusi, kõige vähem aga veeohutuse alaseid koolitusi. Vähem populaarsemad ennetustegevused on veel päästeala noorteringid ning ohutusõpe laagris. Mitte ennetavate VPK-de ja RPR-de liikmete seas on soov ennetustööga tegelemiseks olemas. Koguni 63% vastanutest sooviks edaspidi hakata tegelema ennetustööga. Huvipakkumateks ennetustegevustes on välja toodud ohutuspäevadel osalemine, komando lahtiste uste päevad ning liuväljade rajamine. Sarnaselt ennetavatele on veeohutuse alaste koolituste läbiviimine ebapopulaarseim. Kuna vabatahtlikutel päästjatel on ennetustööga tegelemiseks huvi olemas, siis oleks vaja pöörata tähelepanu uurimuses väljatoodud probleemide likvideerimisele, et suurendada ennetustööga tegelemist vabatahtlike päästjate seas.

Neljanda uurimisküsimuse, millega uuriti ennetustööd takistavaid tegureid, vastuse sai autor teise ploki küsimusest „Kas Teie päästeseltsil on olemas ennetustööks vajalikke vahendeid või annab kõik läbiviimiseks vajalikud vahendid päästkeskuse kontaktisik?“. Selgus, et 31% vabatahtlikutest päästjatest, kelle VPK tegeleb ennetustööga, ei ole kursis oma ennetustöö varustusega ja selle saamisega (vt joonis 4). Ülejäänud, kes olid kursis oma ennetustöö varustusega vastasid küsimusele, „Millised vahendid võiksid Teie arvates seltsil veel lisaks olemas olla, mis aitaks kaasa ennetustöö tegemisele?“, et vaja läheks tulekustuteid, mida saab kasutada praktiliste harjutuste läbiviimisel. Teiseks oli vaja erinevaid andureid, enim oli mainitud suitsuandurid, mida saaks jagada kodukülastusi tehes ning ka andurite paigaldamise varustus võiks vastajate arust olla kompleksem. Nimelt on esinenud olukordi, kus suitsuandurit tuleb paigaldada kipsplaadiga kaetud lakke ning olemasolevad tüüblid ei sobi. Lisaks ei osata anduri paigaldamiseks vajaminevate tüübliaukude puurimisel öelda, kus võivad olla lambi juhtmed, seega oleks vaja juhtmete otsimise tööriista, mis välistaks olukorra, kus puuritakse lambijuhtmesse.

Hetkel ennetavate VPK-de ja RPR-de liikmed on välja toonud, et nende suurimateks probleemideks on ennetustööd tehes vahendite puudus. Mitmel korral on mainitud, et praegused ennetustöö vahendid ei ole piisavat huvitekitavad, oleks vaja rohkem praktilisi harjutusi läbi viia, mis eeldab näiteks tulekustutite, simulaatorite või makettide olemasolu. Lisaks on välja toodud, et olemasolevate ennetusvahendite kättesaadavusega on esinenud probleeme. Selgus, et ennetuskäru toomine ja pärast tagasi viimine võtab palju aega ja on

tülikas. Lisaks ei kasutata seda heaperemehelikult, välja on toodud, et ennetuskäru ei ole tagastatud komplekselt või on tagastatud määrdunult.

Mitte ennetavate vabatahtlike päästjate suurimaks põhjuseks, mis nad ei tegele ennetustööga, on ajapuudus. Vabatahtlikel päästjatel on Päästeseaduse § 37 lg 5 alusel võimalus osaleda päästetöödel, oma põhitöö ajast, kokkuleppel tööandjaga, aga see võimalus ei rakendu ennetustöö läbiviimisel, mis tähendab, et ennetustööga saavad vabatahtlikud tegeleda vaid oma vabast ajast, väljaspool tööaega. Teisteks põhjusteks on toodud, et neile pole pakutud sellist võimalust või nad pole teadlikud, millega nende VPK tegeleb. Veel on välja toodud, et pole vastavat varustust, millega ennetustööd teha ning koolituse puudumist. Kuna vabatahtlikuks päästjaks kandideerija arvatakse lähima VPK koosseisu, siis võib juhtuda, et VPK juht ei ole eriti aktiivne, mis põhjustab antud olukordi, kus vabatahtlikud päästjad ei ole kursis, millega nende VPK tegeleb ning kui on, siis pole aktiivset kaasamist ennetustegevustesse. Seda olukorda ilmestab ka uuringu küsimusele "Palun loetlege põhjuseid, miks Teie päästeselts pole tegelenud/pole saanud tegeleda ennetustööga?" laekunud vastused:

- "Pole teadlik päästeseltsi töödest, seltsil oleks vaja aktiivsemat juhti."
- "Pole nagu päevakorras olnud eriti"
- "Juhataja pole huvitatud"
- "Ei ole päästeseltsi pealik ja ei oska öelda"

Selliste olukordade vältimiseks, kus VPK juht ei ole aktiivne või näitab välja vähest huvi seltsi elu arendamise vastu, oleks autori arvates vajalik korraldada vähemalt korra aastas VPK juhtidele mõeldud koosolekuid, kus arutatakse nende soovi ja motiveeritust tegeleda juhtival kohal.

3.2 Ettepanekud

Kuna lõputöös läbiviidud uuringust selgus, et ennetustööga tegelevate VPK-de ja RPR-de arv on küllaltki suur (74%), siis ettepanekutes on välja toodud võimalused, tuginedes lõputöö esimeses peatükis väljatoodule, kuidas jõuda nendeni, kes veel ei tegele ennetustööga. Tulenevalt peatükile 1.2 tuleks ennetustöö vastu huvi äratamiseks juba liituvate vabatahtlike päästjatega suhelda, mille käigus seletatakse organisatsiooni tegevuspõhimõtteid ning liikmete rolli turvalisema ühiskonna loomisel. Lisaks tuleks kõigile vabatahtlikutele

päästjatele selgitada ennetustöö varustuse kättesaamise võimalusi ning reegleid varustuse heaperemeheliku kasutamise kohta. Oluline on ka liituja ootuste, huvide ja võimaluste määratlemine organisatsioonis kaasalöömises ning oskuste ja suhtluskanalite välja selgitamine ning nende teadvustamine. Samamoodi tuleks uuringus selgunud probleemi vältimiseks, kus VPK või RPR juht ei ole aktiivne, korraldada sarnaseid suhtluseid või koosolekuid, kus selgitatakse välja sobivus/motiveeritus juhi kohal töötamiseks. Kuna praegusel hetkel liitutakse vabatahtliku päästega eesmärgil luua turvalisem elukeskkond pigem läbi päästetööde, siis tuleks liitunud vabatahtlikutele päästjatele ja ka uutele liitujatele teadvustada ennetustöö tähtsust turvalisema elukeskkonna loomisel. Tuginedes 1.1 peatükis väljatoodule, oleks vajalik luua head suhted Päästeameti ja vabatahtlike vahel ning selgitada vabatahtlikutele päästjatele ennetustöö tõhusust turvalisema elukeskkonna loomisel. Seda tehes on võimalik suurendada vabatahtlike päästjate kaasamist ennetustööse kuni 3 korda, mida kinnitab Thomase ja Finchi ning Freemani tehtud uuringud. Heade suhete loomise üks eeldustest on anda vabatahtlikule päästjale võimalus osaleda neid mõjutavate otsuste tegemisel.

KOKKUVÕTE

Lõputöö eesmärgiks oli selgitada välja vabatahtlike päästjate huvi, takistused ja valmisolek ennetustööga tegelemiseks. Tulemuseni jõudmiseks püstitas autor neli uurimisküsimust, millele vastuse leidmiseks viis läbi ankeetküsitluse kõigi VPK-de ja RPR-de liikmete seas, kellel oli olemas e-posti aadress. Lõppvalimiks osutus 1369 vabatahtliku päästjat, kellest 311 vastasid ankeetküsimustikule. Uuriti erinevaid kaasamis- ja motivatsiooniteooriaid ning nende alal läbiviidud uuringuid, paremaks mõistmiseks kuidas kaasata vabatahtlike ennetustöösse.

Esimese uurimisküsimuse eesmärk oli teada saada, mida ja kui paljud vabatahtlikud päästjad teavad ennetustööst. Selgus, et enamus vabatahtlikutest on kuulnud ennetustööst ja tegevustest, vaid 3% väitsid, et nad ei ole ennetustööst varem kuulnud.

Teise uurimisküsimuse eesmärk oli teada saada millised VPK-d ja RPR-d tegelevad juba praegu ennetustööga, ning mis neid motiveerib. Teise uurimisküsimuse tulemus oli autorile suureks üllatuseks, kuna ankeetküsitlusest selgus, et koguni 84 VPK ja RPR-i liikmed tegelevad ennetustööga. Nende suurimaks motivaatoriks on soov teisi aidata ning turvalisus.

Kolmanda uurimisküsimuse eesmärk oli teada saada, milliste tegevuste raames soovivad vabatahtlikud päästjad edaspidi ennetustöös osaleda. Hetkel ennetavatest vabatahtlikest päästjatest soovib 75% oma ennetustöö mahtu suurendada. Enim soovitakse tegeleda kodukülastustega ning kõige vähem soovitakse labi viia veeohutuse alaseid koolitusi. Sarnaselt ennetavate vabatahtlike päästjatega soovivad ka hetkel mitte ennetavad vabatahtlikud päästjad tegeleda ennetustööga. Üle poolte vastanutest (63%) soovib tulevikus tegeleda ennetustööga. Meelistegevusteks toodi välja komando lahtiste uste päevad, liuväljade rajamine ning selgus, et kõige vähem soovivad nad tegeleda veeohutuse alase koolituse läbiviimisega.

Neljanda uurimisküsimuse eesmärk oli teada saada, mis takistab vabatahtlikel senisest rohkem tegeleda ennetustööga. Selgus, et suurimateks takistusteks osutus hetkel ennetustööga tegelevatel vabatahtlikel vahendite puudus, või keeruline logistika. Hetkel mitte ennetavad vabatahtlikud päästjad peavad suurimaks probleemiks ajapuudust. Veel on mainitud halba juhtimist või vähest huvi VPK juhi poolt ennetustööga tegelemiseks.

Lõputöös teostatud analüüs ei anna konkreetseid juhiseid, kuidas vabatahtlike päästjaid senisest rohkem kaasata ennetustöösse, küll aga on välja toodud hetke suurimad probleemid,

mis takistavad senisest rohkem ennetustöös osaleda. Neid probleeme vältides on võimalik suurendada ennetustöö mahtu. Lõputöös saadud tulemusi saab ka kasutada edasiste uuringute tegemiseks.

SUMMARY

The title of this thesis is „Increasing voluntary rescuers involvement in to prevention work”. It’s written in the Estonian language and consists of 61 pages. It is compiled using 27 sources.

The theme of this thesis is actual because Rescue Department plans to involve more voluntary rescuers to prevention work in 2016.

The purpose of this graduation thesis is to identify voluntary rescuers interest, obstacles and readiness for prevention work. To analyse, there are raised four research questions:

1. What and how many voluntary rescuers know about prevention work?
2. Which voluntary rescue commandos and voluntary rescuers already practise prevention work and what is their motivation?
3. In which prevention activity they want to continue?
4. What are the biggest obstacles for prevention work?

The results show that most of voluntary rescuers are interested of prevention work. The most seen prevention work obstacles are lack of resources, maladministration from voluntry rescue commando leaders and their lack of time.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

- Agu-Kruusmaa, D. 2014. *Vabatahtlike motivatsioon siseturvalisuse tagamisel Politsei- ja Päästevaldkonna näitel*. Magistritöö, Tallinn: Sisekaitseakadeemia Sisejulgeoleku instituut.
- Cherry, K., 2015. *About*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://psychology.about.com/od/psychologytopics/tp/theories-of-motivation.htm> [Kasutatud 20.03.2015].
- Clary, E.G. & Snyder, M., 1999. The Motivations to Volunteer: Theoretical and Practical Considerations. *Current Directions in Psychological Science*, 8(5), pp. 156-59.
- Clary, E.G. et al., 1998. Understanding and Assessing the Motivations of Volunteers: A Functional Approach. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(6), pp.1516-30.
- Dingle, A. et al., 2001. *MEASURING VOLUNTEERING: A Practical Toolkit*. INDEPENDENT SECTOR and United Nations Volunteers.
- Espenberg, K., Puolokainen, T. & Varblane, U., 2013. *Abikaugetes piirkondades päästealase ennetustöö, ohutusjärelvalve ning päästetöö teenuste optimaalsete osakaalude määratlemine ja sellesarnase planeerimismudeli väljatöötamine*. Tartu: Riigikantselei Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusuringute keskus RAKE.
- Freeman, R.B., 1997. Working for Nothing: The Supply of Volunteer Labor. *Journal of Labor Economics*, 15(1), pp.140-66.
- Gazley, B., 2012. Predicting a Volunteer's Future Intentions in Professional Associations: A Test of the Panner Model. *SAGE journals*, 42(6), p.1261.
- Graham, S. & Weiner, B., 1996. Theories and principles of motivation. *Handbook of Educational Psychology*, (4).
- Gramberg, A., Kõre, K. & Mänd, T., 2004-2005. *Vabatahtlik töö Euroopa Liidus*. Tartu: AS Triip.
- Hauser, L., 2014. Work motivation in organizational behavior. *Economics, Management & Financial Markets*, 9(4), pp.239-46.
- Hille, H. & Urmo, K., 2014. *Kaasamine avalikus sektoris ja vabakonnas*. Ecoprint.
- Vabatahtliku päästja kutsesobivuse nõuded ja nendele vastavuse kontrollimise kord ning väljaõppe ja arvestuse läbiviimise kord (2010).
- Lagerspetz, M., 2006. *Kodanikuühiskonna lühisõnastik*. Tallinn: Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liit.

- Liiv, D., 2007. *Riigikogu Toimetised*. [Võrgumaterjal] Leitav: www.riigikogu.ee/rito/index.php?id=11061&highlight=kodaniku%C3%BChiskond,meil,ja,mujal&op=archive2 [Kasutatud 5.02.2015].
- Mänd, T., Gramberg, A. & Kõre, K., 2004-2005. *Vabatahtlik töö Euroopa Liidus paberid ja praktika*. Tartu: AS Triip.
- Päästeamet, 2013. *VABATAHTLIKUD PÄÄSTJAD, 2013. AASTA*. Tallinn: Päästeamet.
- Päästeamet, 2014. *Päästeameti kodulehekülg*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.paasteamet.ee/et/vabatahtlikud/vabatahtlikud-paastjad.html> [Kasutatud 12.11.2014].
- Päästeamet, 2014. *Päästeameti kodulehekülg*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.paasteamet.ee/et/paasteamet/ennetust66/> [Kasutatud 4.03.2015].
- Päästeseadus (2010).
- Siseministeerium, 2009. *Päästet abistava vabatahtliku tegevuse arendamise kontseptsioon*. Siseministeerium.
- Siseministeerium, 2013. *Riiklikud suunad vabatahtliku pääste arengus 2013-2016*. Siseministeerium.
- Tammearu, K., 2012. *Riigi tegevus vabatahtlike päästekomandode jätkusuutlikuse tagamisel*. Tallinn: Avaliku halduse instituut.
- Tammearu, K., 2014. *Päästeameti kodulehekülg*. [Võrgumaterjal] Leitav: www.paasteamet.ee/et/paasteamet/blogi/postitus.html?id=kuno-tammearu-vabatahtlikud-paestjad-teie-hoiate-oma-kogukonna-ja-eesti-tugevana [Kasutatud 25.12.2014].
- Tudengiveeb, 2015. *Tudengiveeb*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://tudengiveeb.ee/et/esileht/tulemuslik-korgharidus/27-tooturg/toeotamine/150-vabatahtlik-tegevus> [Kasutatud 12.01.2015].
- Vaarmann, J., 1988. *Rinnutsi leekidega*. 1st ed. Tallinn: Valgus.
- Varblane, K., 2007. *Riigikogu toimetised*. [Võrgumaterjal] Leitav: www.riigikogu.ee/rito/index.php?id=12525&op=archive2 [Kasutatud 5.02.2015].
- Värav, V., 2015. *Vabatahtlike Värav*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.vabatahtlikud.ee/et/Vabatahtlik-tegevus> [Kasutatud 15.12.2014].

LISAD

Lisa 1 tervisetõend

Siseministri 10.11.2010 määruse nr 57
„Vabatahtliku päästja kutsesobivuse nõuded ja
nendele vastavuse kontrollimise kord ning
väljaõppe ja arvestuse läbiviimise kord”

lisa

Vabatahtliku päästja tervisetõendi vorm

TERVISETÕEND

Vabatahtliku päästja perekonnanimi _____

Eesnimi _____

Sünniaeg _____ Sugu _____

Elukoht _____

Töökoht _____

Ametikoht _____

Kinnitan käesolevaga, et lähtudes vabatahtliku päästja tervisenõuetest _____ **(on/ei ole)**
_____ (ees- ja perekonnanimi)

sobiv vabatahtlikuks päästjaks.

Tervisekontrolli käigus tehti järgmised terviseuuringud ja kaasati eriarstid:

Järgmine tervisekontrolli aeg on _____ (kuu, aasta)

Arsti nimi ja allkiri _____

Kuupäev _____

Lisa 2 Ennetustööl osalevate vabatahtlike päästjate ja juriidiliste isikute kulude hüvitamise põhimõtted ja piirmäärad

Lisa 3

Kinnitatud peadirektori
26.02.2015 käskkirjaga nr 84

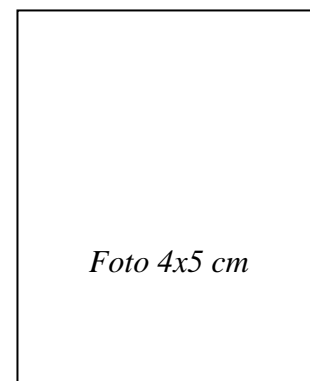
Ennetustööl osalevate vabatahtlike päästjate ja juriidiliste isikute kulude hüvitamise põhimõtted ja piirmäärad

1. Päästeseaduse § 2 lõikes 5 nimetatud juriidiliste isikute ning vabatahtlike päästjate (edaspidi Tegevuse osutaja) kaasamise eesmärgiks on ühtlustada ning laiendada üleriigiliselt päästeala ennetustöö teenuste kvaliteeti ja kättesaadavust, tõstes seeläbi elanikkonna ohutusalast teadlikkust:
 - 1.1. ennetustöö on tule- ja veeohutuse tagamiseks elanikkonna seas tehtavad nõustamis-, koolitus- ja teavitusalased tegevused;
2. Kulude hüvitamisel Tegevuse osutajale lähtutakse alljärgnevatest piirmääradest ja põhimõtetest:
 - 2.1. Infopäeva läbiviimine:
 - 2.1.1. tegevuse osutajale tasutakse 60 eurot ühe infopäeva läbiviimise eest;
 - 2.1.2. infopäeva läbiviimise tasustamise eelduseks on vähemalt 1 läbiviija ja infopäeva kestvuseks peab olema vähemalt 2 tundi;
 - 2.1.3. hind sisaldab kõiki infopäeva läbiviimisega kaasnevaid kulutusi ega sõltu Tegevuse osutaja poolt kaasatud liikmete arvust;
 - 2.1.4. tegevusele kuluv sõiduaeg ei loeta tunni arvestuse hulka.
 - 2.2. Ohutuspäeval osalemine:
 - 2.2.1. tegevuse osutajale tasutakse 60 eurot ohutuspäeval osalemise eest, mis sisaldab kõiki üritusel osalemisega kaasnevaid kulutusi;
 - 2.2.2. ohutuspäeval osalemise tasustamise eelduseks on ohutuspäeva kestvus vähemalt 4 tundi;
 - 2.2.3. ohutuspäeval vajaminevate osalejate arvu edastab päästkeskuse kontaktisik tegevuse tellimuses, kuid see pole vähem kui 2 inimest;
 - 2.2.4. tegevusele kuluv sõiduaeg ei loeta tunni arvestuse hulka.
 - 2.3. Eluruumi valdaja nõustamine (kodukülastus):
 - 2.3.1. tegevuse osutajale tasutakse ühe kodukülastuse eest 10 eurot, mis sisaldab kõiki külastuse läbiviimisega kaasnevaid kulusid;
 - 2.3.2. hüvitis ei sõltu Tegevuse osutaja poolt kaasatud liikmete arvust;
 - 2.3.3. tegevuse osutaja on kohustatud enne kodukülastuste tegemist läbima vastava koolituse ning koos tegevuse aruandega esitama päästkeskusele korrektselt täidetud Kodu Tuleohutuks ankeedi.
 - 2.4. Päästeala noorteringi juhendamine:
 - 2.4.1. tegevuse osutajale tasutakse ühe noorteringi juhendamise eest 700 eurot;
 - 2.4.2. tegevuse osutaja peab tagama noorteringi kogunemise ja tegevuse vähemalt üks kord nädalas vastavalt koolitusprogrammile, kestvusega vähemalt 1,5 tundi või ühe kuu jooksul kokku 6 tundi;

- 2.4.3. tegevuse osutaja peab tagama noorteringi järjepideva tegevuse õppeaasta vältel vähemalt 8 kuud, millest võtab osa vähemalt 7 osalejat.
- 2.5. Veeohutuse koolituse läbiviimine gümnaasiumi astmele:
- 2.5.1. tegevuse osutajale tasutakse 20 eurot ühe koolituse läbiviimise eest, mis kestab üks akadeemiline tund (45 min);
- 2.5.2. hüvitis sisaldab kõiki koolituse läbiviimisega kaasnevaid kulutusi ning ei sõltu Tegevuse osutaja poolt kaasatud liikmete arvust.
- 2.6. Veeohutuse praktilise koolituse läbiviimine gümnaasiumiastmele või täiskasvanutele:
- 2.6.1. tegevuse osutajale tasutakse 30 eurot ühe praktilise veeohutuslase koolituse läbiviimise eest, mis kestab vähemalt üks tund (60 min);
- 2.6.2. koolituse läbiviimiseks vajaminevate osalejate arvu edastab päästkeskuse kontaktisik tegevuse tellimuses, kuid see pole väiksem kui 2 inimest;
- 2.6.3. koolituse hüvitis sisaldab kõiki kaasnevaid kulutusi ja ei sõltu Tegevuse osutaja poolt kaasatud liikmete arvust.
- 2.7. Kohaliku omavalitsuse territooriumile liuväljade rajamine ja hooldamine:
- 2.7.1. tegevuse osutajale tasutakse 100 eurot ühe liuvälja rajamise eest;
- 2.7.2. hüvitis ei sõltu kaasatud liikmete arvust;
- 2.7.3. tegevus sisaldab liuvälja rajamist sobivates ilmastikutingimustes (miinuskraadid), liuvälja rajamisele kuluv aeg ja veekulu on hinna sees. Tegevuse osutaja tagab liuvälja valmimise, kasutades selleks piisava koguse vett ja kohal käimise kordi. Liuvälja hooldamisele kaasatakse kohalik omavalitsus.
- 2.8. Ohutusõpe laagris:
- 2.8.1. tegevuse osutajale tasutakse 30 eurot ohutusõppe läbiviimise eest vastavalt koolitusprogrammile ühe laagri kohta;
- 2.8.2. ohutusõpe laagris sisaldab kõiki koolituse läbiviimisega kaasnevaid kulutusi ning ei sõltu Tegevuse osutaja poolt kaasatud liikmete arvust.
- 2.9. KEAT ohutuslaagris osalemine:
- 2.9.1. tegevuse osutajale tasutakse 80 eurot Kaitse end ja aita teist ohutuslaagris ühe teemapunkti läbiviimise eest vastavalt päästkeskuse tellimusele ühe ohutuslaagri kohta;
- 2.9.2. ohutuslaagris vajaminevate osalejate arvu edastab päästkeskuse kontaktisik tegevuse tellimuses, kuid see pole vähem kui 2 inimest;
- 2.9.3. ohutuslaagri teemapunkti läbiviimine sisaldab kõiki kaasnevaid kulutusi.
- 2.10. Eelkooliealiste tuleohutuslase koolituse „Tulest targem“ läbiviimine:
- 2.10.1. tegevuse osutajale tasutakse 35 eurot ühe koolituse läbiviimise eest vastavalt Tulest targem koolitusprogrammile, mis kestab üks tund (60 min);
- 2.10.2. koolituse läbiviimiseks vajaminevate osalejate arvu edastab päästkeskuse kontaktisik tegevuse tellimuses, kuid see pole väiksem kui 2 inimest;
- 2.10.3. koolituse läbiviimiseks vajalikud vahendid ja jaotusmaterjalid saab Tegevuse läbiviija Päästkeskuse kontaktisikult;
- 2.10.4. koolituse läbiviimine sisaldab kõiki kaasnevaid kulutusi.
- 2.11. Komando lahtiste uste päevad:

- 2.11.1. tegevuse osutajale tasutakse 35 eurot komando lahtiste uste päeva (ühe päeva eest) läbiviimise eest, mis sisaldab teavituse (trükireklaam, kujunduskulu, jne) ja kütusega kaasnevaid kulusi;
- 2.11.2. Komando lahtiste uste päeva kulude hüvitamine ei sõltu Tegevuse osutaja poolt kaasatud liikmete arvust.

Lisa 3 Taotlus



TAOTLUS

Eesnimi		
Perekonnanimi		
Isikukood		
Elukoha aadress (maakond, linn/vald, tänav/talu, maja nr, korteri nr, postiindeks)		
Kontakttelefon		
E-posti aadress		
Panga arvelduskonto		
Soovin osaleda ennetustööl	JAH	EI
Soovin osaleda päästetööl	JAH	EI
Päästekeskus või vabatahtlike päästjate üksus, kelle juurde palun end arvata		
Päästeteenistuse staaž (aastat)		

Kinnitan, et vastan vabatahtlikule päästjale esitatud nõuetele

Allkiri
Kuupäev

Lisa 4. Kõikide küsitletud VPK-de ja RPR-de ennetustegevused

(+) Tegeleb ennetustööga, (-) Andmed puuduvad.

VPK	Infopäevade korraldamine	Ohutuspäeval osalemine	Kodukülastused	Päästeala noorteringide juhendamine	Komando lahtiste üste päevad	Liuväljade rajamine	KEAT ohutuslaagris osalemine	PäA projektikonkurs	Veeohutusalane koolituskümnastastele	Ohutussõelaagris
Aasukalda	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
Abruka	+	+	+		+					
Aegvii du	+	+	+			+				+
Antsla	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ardu										
Are			+		+	+				
Aruküla	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Avinurme	+	+	+		+	+		+		+
Emmas te										
Habaja	+	+	+		+	+		+	+	
Hüüru										
Iisaku	+	+	+	+	+	+		+		
Jaama	+	+	+		+					
Järva-Jaani	+	+	+	+	+	+	+			+
Kabala			+	+						
Kaberneeme	+	+		+	+				+	
Kadrina			+		+					
Kaiu		+	+				+			
Kallaste	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kambj	+	+	+		+	+				

a										
Karala	+	+	+	+		+				
Karksi- Nuia					+			+		
Kärmu						+				
Käru		+	+	+						
Karula	+	+		+	+	+	+			
Kehtna	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Kibuna	+	+	+							
Kirna										+
Kolga	+	+	+			+		+		
Kolga- Jaani	+	+	+		+	+				
Kõllest e		+	+							
Kõmsi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kõpu	+	+	+		+	+				
Kõrges saare		+	+			+				
Kõrkve re		+	+			+				
Kostiv ere	+	+	+	+	+	+				
Kuimet sa										
Kuusala	+	+			+	+		+		
Lääne- RPR	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Laeva	+	+	+		+	+				
Lasva					+	+				
Laukna	+	+	+			+				
Leisi	+	+	+	+	+	+			+	
Lipa		+	+							
Lohusa lu	+	+	+	+	+	+				
Lohusu u			+							
Lokuta		+	+	+		+		+		
Lõuna-	+	+	+	+	+		+	+		+

RPR										
Maardu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mäetaguse	+	+	+	+	+					+
Meremäe	+				+	+				
Misso	+	+	+	+	+	+		+	+	+
Mõisaküla	+		+		+	+				
Muhu		+	+		+	+				
Muraste	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mustjala			+							
Naissare	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Neeme	+	+	+		+	+				
Nissi										
Nõva		+	+		+	+				+
Oisu	+	+	+	+	+	+		+		
Orava			+		+					
Padise		-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pala		+	+							
Palamuse	+	+			+	+	+	+		+
Palivere	+	+	+	+	+	+	+	+		+
Pärnu-Jaagupi		+	+	+	+	+		+	+	
Peetri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pihntla	+	+	+		+	+	+			+
Piilsi	+	+	+						+	
Piirissare	+	+	+		+			+		
Põhja-RPR	+	+	+	+	+		+	+	+	+
Põlgaste	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Prangli	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Pühalepa		+	+							
Pürksi		+	+	+		+	+			+
Purtse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Puurmani	+	+	+		+	+				+
Raasiku	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rae	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
Rannu	+	+	+	+	+					
Ridala	+	+	+	+	+					
Roela	+	+	+		+	+		+		
Rõngu	+	+	+	+	+	+	+	+		+
Rõuge	+	+	+	+	+	+	+	+		+
Saku	+	+	+	+	+	+	+	+		+
Salme		+	+						+	+
Sangaste										
Saverna	+	+	+		+	+				
Simuna	+	+	+	+	+	+	+			
Sindi	+	+	+	+	+	+			+	
Sõrandu	+	+	+		+	+				
Suhka	+		+		+			+		
Taali	+	+			+					
Tagavere	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tali										
Tamsalu										
Torgu										
Tudu										
Turba			+		+			+		
Urvaste			+		+	+				
Vahastu			+		+					
Vaida		-	-	-	-	-	-	-	-	-

Vajangu				+						
Valgjärve										
Valgu	+	+	+	+	+	+			+	+
Valjala		+	+			+				
Vana-Vigala				+	+					
Varbola	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vatla	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Võnnu	+	+	+		+	+			+	
Voore	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Võsu	+	+	+		+	+			+	

Lisa 5. Ankeetküsimustik

Tere, hea vabatahtlik päästja ja vabatahtliku päästekomando pealik

Varasemalt oleme kaardistanud vabatahtlike päästeseltside ning komandode erinevaid andmeid seoses päästetöödega.

Nüüd palume Teie abi ennetustöö osas. Antud küsitluse viib läbi Päästeamet koostöös Sisekaitseakadeemia Päästekolledžiga. Eesmärk on saada ülevaade parimatest praktikatest ning selgitada välja täiendavad võimalused vabatahtlike päästjate senisest suuremaks kaasamiseks ennetustöösse. Teie poolt täidetud ankeet on väga oluline, sest küsitluse tulemused on Päästeametile praktiliseks töövahendiks edasiste tegevuste planeerimisel. Vastamine on anonüümne ning täidetud küsimustikke ei väljastata kolmandatele osapooltele! Küsitluse täitmine võtab aega vaid 5-10 minutit. Palume täita ankeet hiljemalt 30.03.2015

Küsimustik asub SIIN.

(<https://docs.google.com/forms/d/1jezGCIKeEEBS8Ga2lrHVBZ-EBfgxYH6j8X4pF3GHsIQ/viewform>)

Ette tänades ja parimate soovidega

Liina Kokk, Päästeamet

Alar Dubinin, Sisekaitseakadeemia Päästekolledž

Vabatahtlikud päästjad ennetustöös

Hea vabatahtlik päästja ja vabatahtliku päästekomando pealik,

Antud küsitluse viib läbi Päästeamet koostöös Sisekaitseakadeemia Päästekolledžiga. Küsitluse eesmärgiks on saada ülevaade parimatest praktikatest ning selgitada välja täiendavad võimalused vabatahtlike päästjate senisest suuremaks kaasamiseks ennetustöösse. Teie poolt täidetud ankeet on väga oluline, sest küsitluse tulemused on Päästeametile praktiliseks töövahendiks edasiste tegevuste planeerimisel. Vastamine on anonüümne ning täidetud küsimustikke ei väljastata kolmandatele osapooltele! Küsitluse täitmine võtab aega vaid 5-10 minutit.

Lugupidamisega

Liina Kokk, Päästeamet ja Alar Dubinin, Sisekaitseakadeemia Päästekolledž

*Kohustuslik

1. Kas Te olete *

- Vabatahtlik päästja
- Vabatahtlik kui ka kutseline päästja
- Vabatahtliku päästekomando pealik

2. Vanus *

- Kuni 25 aastat
- 25 - 45 aastat
- 46 - 60 aastat
- Üle 60 aasta

3. Sugu *

- Mees
- Naine

4. Millisest vabatahtlikust päästekomandost/päästeseltsist olete *

- Valikvastustega VPK-de ja RPR-de loetelu

5. Kas Teie seltsi/komando esmaabivarustus vajab täiendamist või soetamist? *

- Olemas ja korras
- Olemas ja vajab täiendamist
- Vajab soetamist
- Ei oska öelda

6. Kas Teie päästeselts tegeleb ennetustööga? *

- Tegeleb Jätka küsimusest 7.
- Ei tegele Jätka küsimusest 14.

Vabatahtlikud päästjad ennetustöös

7. Millise ennetustegevusega Teie päästeselts tegeleb? *

Märkige kõik ennetustegevused, millega teie selts tegeleb.

- Infopäevade korraldamine
- Ohutuspäevadel osalemine
- Kodukülastused
- Veeohutuse koolituste läbiviimine gümnaasiumi astmele
- Liuväljade rajamine
- Päästeala noorteringide juhendamine
- Ohutusõpe laagris
- "Kaitse end ja aita teist" ohutuslaagris osalemine
- Komando lahtiste uste päevad
- Päästeameti projektikonkursi raames
- Muu:

8. Kas Teie päästeseltsil on olemas ennetustööks vajalikke vahendeid või annab kõik läbiviimiseks vajalikud vahendid päästkeskuse kontaktisik? *

Kui valite "Ei oska öelda" siis jätkke järgmine küsimus vahele

- On olemas
- Saame päästkeskusest
- Saame päästkeskusest ja mõningal määral olemas
- Ei oska öelda
- Muu:

9. Millised vahendid võiksid Teie arvates seltsil veel lisaks olemas olla, mis aitaks kaasa ennetustöö tegemisele?

10. Tehes ennetustööd, millised on olnud Teie kõige suuremad murekohad? *
Siinkohal on hea võimalus kirjutada välja kõik, mis senini on häirinud ennetustööd tehes.

11. Mis motiveerib Teid tegelema ennetustööga? *
Valides variandi "muu" palun tooge välja positiivseid näiteid/tegureid, miks Te teete ennetusalaseid tegevusi. Küsimusele vastamine on oluline, Teie kui eeskuju arvamuse välja selgitamiseks.

- Soov teisi aidata
- Tunnustus
- Enesearendus
- Eneseteostus
- Karjäär
- Kuuluvus
- Väärtushinnangute realiseerimine
- Kulude hüvitis
- Turvalisus
- Other:

12. Milliseid ennetustegevusi sooviksite rohkem teha? *
Näiteks, kui Te pole saanud piisavalt osaleda ohutuspäevadel, ise korraldada infopäevi jne.

- Infopäevade korraldamine
- Ohutuspäevadel osalemine
- Kodukülastused
- Veeohutuse koolituste läbiviimine gümnaasiumi astmele
- Liuväljade rajamine
- Päästeala noorteringide juhendamine
- Ohutusõpe laagris
- "Kaitse end ja aita teist" ohutuslaagris osalemine
- Komando lahtiste uste päevad
- Ei soovi mahtu suurendada

Siiras tänu! Teie vastustest on meile suur abi.

Ainult Teie kaasabil saame kujundada Eestis elukeskkonna, kus igaüks loob ning väärtustab ohutust ja turvalisust.

Lõpeta täitmine.

Vabatahtlikud päästjad ennetustöös

14. Palun loetlege põhjuseid, miks Teie päästeselts pole tegelenud/pole saanud tegeleda ennetustööga. *

15. Palun kirjeldage, mis Teid motiveeriks tegelema ennetustööga? *

16. Kuidas saab Päästeamet soodustada ennetustöös osalemist? *

17. Palun loetlege ennetustegevusi, millest olete kuulnud? *

18. Kas Te olete aidanud vabatahtlikut päästekomandot ennetustegevuse läbiviimisel?
*

Näiteks, olete toetanud ennetava komando tegevust.

- Olen
- Ei ole

19. Kas Te olete tulevikus huvitatud osalema ennetustöös? *
Kui Te vastate "Ei ole" siis jätkke järgmine küsimus vahele.

- Olen
- Ei ole

20. Milliseid ennetustegevusi Te teha sooviksite?

- Infopäevade korraldamine
- Ohutuspäevadel osalemine
- Kodukülastused
- Veeohutuse koolituste läbiviimine gümnaasiumi astmele
- Liuväljade rajamine
- Päästeala noorteringide juhendamine
- Ohutusõpe laagris
- "Kaitse end ja aita teist" ohutuslaagris osalemine
- Komando lahtiste uste päevad
- Päästeameti projektikonkursi raames
- Muu:

Siiras tänu!

Teie vastustest on meile suur abi.

Ainult Teie kaasabil saame kujundada Eestis elukeskkonna, kus igaüks loob ning väärtustab ohutust ja turvalisust.

Lisa 6 Vahendid, mis aitavad kaasa ennetustöö tegemisele

AASUKALDA	Koolitusruumid Ennetuskirjutised (pildid, raamatud) Meened Päästeliin Päästerõngas Suitsuandur Tulekustuti Tulevann Tulekustutustekk Õppenukud elustamiseks Tuletõrjesporditarvikud
AEGVIIDU	Ennetuskirjutised (pildid, raamatud) Meened
AVINURME	Suitsuandurid ja nende patareid
IISAKU	Suitsuandurid Tulekustutid
JÄRVA-JAANI	Kaasaskantav tahvel Auto helivõimenduskomplekt Raadiomikrofon
KABALA	Siiani oleme vajalikud vahendid saanud ja ei oskagi midagi lisaks küsida.
KAMBJA	Meened Redel suitsuandurite paigaldamiseks Trell Puurid
KARALA	Lööktrell
KARULA	Rahalised vahendid, ei lähe veel nii hästi, et oleks tohutult aega üle ja võiks kõike tasuta teha!!!
KIBUNA	Tulekustutid Ennetuskirjutised (pildid, raamatud)
KOLGA	Kõik asjad
KOLGA-JAANI	DVD-d Lihtsamad ennetusvahendid Ennetuskirjutised (pildid, raamatud)
KOSTIVERE	Telk Haagis esemete vedamiseks üritustele Ennetuskirjutised (pildid, raamatud)
KUUSALU	Näitlikud vahendid
KÕRGESSAARE	Tulekustutid Õppeotstarbelised kustutusvahendid Videomaterjalid
KÄRU	Suitsuandurid
LAEVA	Suitsuandurid
LEISI	Ennetustööks vajaminev varustus
LOHUSALU	Veeohutuse koolitamise vahendid
LOKUTA	Väikebuss
LÕUNA-EESTI RPR	Ennetus telgid Lauad Tahvlid Plakatid Kõik, mis kuulub ennetuse alla.
LÄÄNE-EESTI RPR	Mahakantud päästevahustus (roobad, paar voolikut jms), mida saaks kasutada näiteks lastele võistluste korraldamisel
MEREMÄE	Võiks olla esmased tulekustutusvahendid. näiteks kustutid, tuletetid jne. millele saaks näiteks

	kohalikus koolis demonstreerida nende kasutamist.
MISSO	Vabatahtlike logoga talve ja suve riietus Tuletõrjespordi varustus Lastele kerged kiivrid Tulekindel riietus Tulekustutid Suitsumasin Tuletõrjevoolikud Hargmikud Joatorud Mootorpump Buss Päästerõngas Viskeliin Nööri pääste komplekt Videokaamera, et filmida üles õppevideosid
MUHU	Sooviks aktiivsemat suhtumist omavalitsuselt, kelle abiga oleks võimalik avastatud puudused kõrvaldada. (küttekolded, korstnajakalad, päästetehnika liiklust segavad puud teede ääres)
MÕISAKÜLA	Suitsuandureid ja nende juhtmeid alla seinale toomiseks vanuritele jagamiseks, Tuletekk kustutamise näitlikult demonstreerimiseks infopäeval.
MÄETAGUSE	Ennetusbüroo Akutrell (löögiga) Lööktrell Pikendusjuhe
NEEME	Erinevad kustutid Tekid
OISU	Maskott laste löbustamiseks
PALAMUSE	Suitsuandurid Vinguandurid Infovoldikud Kleebised hädaabinumbriga Kutselised päästjad (võiks käia koos nendega ennetustööd tegemas) Õppevideod Õppuseid
PALIVERE	Koduleht Kleebised päästeautodel ja ka liikmete autodel (reklaam) Redel suitsuandurite paigaldamiseks Infovolfikud
PIHTLA	Esmased tulekustutusvahendid Suitsuandurid Bensiin
PUURMANI	Komplekteeritud ennetusala kohver (erinevad andurid, juhendmaterjal, kommid jne)
PÕHJA-EESTI RESERVPÄÄSTER ÜHM	Olukorramaketid Õppemängud Tüüblid kipslae jaoks Tulekustutid Tuletek Meened Sidumisvahendid sõlmede õppimiseks Auhinnad lastele jagamiseks Veeohutuse koolituse jaoks vajaminev varustus Tulekustutussimulaator

	Suitsutelk Korduvkasutatavad paukvestid Ennetuskohver
PÜHALEPA	dataprojektor
RAE	PPK igal kutselisel komandol võiks olla ennetuse läbiviimiseks haagis + varustus
RANNU	Praktilisi kogemusi omav spetsialist Veepäästevahendid
RIDALA	Hetkel ei oska öelda, see oleneb kui palju ja millise ennetusega selts tegeleda jõuab.
ROELA	Hansalaud Kühvelraam Kaelatugi Päästerõngas/vest Tulekustutustekk Päästenõör Projektor/ekraan Tulekustutid Noorteringi läbiviimiseks vajalikud vahendid
RÕNGU	Tormikindel kummipaak Hõljuk
RÕUGE	Komplektne ennetushaagis Tulekustutid Rasvapõletusõppuse vahendid Õppevideod Infovoldikud Meelespead
SAKU	Telk Laud Pingd Kustutussimulaator Suitsuandurid Patareid Suitsuanduripaigalduskomplekt Infovoldikud
SAVERNA	Korralikumad riided. Ei taha ju kõik osaleda rahva ees määratud ja vanades päästevormides.
SINDI	Õppevahendid lastega töötamiseks Sidemed sidumise õpetamiseks Tekke asendite õpetamiseks Esmaabivahendid
SUHKA	Transport Vahendid elektrisüsteemide kontrollimiseks Praktilised vahendid noortele päästetegevuse tutvustamiseks
TAALI	Vajaks koolitust ja rohkem peaksin ise otsima võimalust rohkemaks koostööks päästekeskusega
URVASTE	Tuletekke inimestele jagamiseks Tulekustuteid tasuta jagamiseks (on vist palju palutud)
VALGU	Kirjandust Makette Andureid Päästeteemalised mängud
VÖSU	Õppenukid elustamiseks

Lisa 7 Ankeetküsitlusele vastanute arv komando põhiselt

Kõikide komandode nimekiri	Vastanute arv
Põhja-Eesti RPR	18
Lõuna-Eesti RPR	11
Saku	10
Aasukalda	9
Lääne-Eesti RPR	9
Järva-Jaani	8
Misso	8
Lasva	7
Käru	6
Mäetaguse	6
Palivere	6
Rõngu	6
Sindi	6
Sõrandu	6
Avinurme	5
Kehtna	5
Kolga	5
Meremäe	5
Palamuse	5
Pärnu-Jaagupi	5
Rannu	5
Ridala	5
Aegviidu	4
Kibuna	4
Kolga-Jaani	4
Kõrgessaare	4
Laukna	4
Muhu	4
Pihtla	4
Roela	4
Habaja	3
Kambja	3
Karksi-Nuia	3
Kuusalu	3
Leisi	3
Mõisaküla	3
Neeme	3

Pala	3
Piilsi	3
Rae	3
Rõuge	3
Simuna	3
Suhka	3
Valgjärve	3
Valgu	3
Võnnu	3
Are	2
Iisaku	2
Jaama	2
Kaberneeme	2
Karala	2
Karula	2
Kõpu	2
Kõrkvere	2
Kostivere	2
Kuimetsa	2
Laeva	2
Lohusalu	2
Lokuta	2
Nissi	2
Oisu	2
Orava	2
Piirissaare	2
Pürksi	2
Puurmani	2
Salme	2
Sangaste	2
Saverna	2
Taali	2
Turba	2
Urvaste	2
Võsu	2
Abruka	1
Ardu	1
Emmaste	1

Hüüru	1
Kabala	1
Kadrina	1
Kaiu	1
Kärnu	1
Kirna	1
Kõlleste	1
Lipa	1
Lohusuu	1
Mustjala	1
Nõva	1
Pühalepa	1
Tali	1
Tamsalu	1
Torgu	1
Tudu	1
Vahastu	1
Vajangu	1
Valjala	1

Vana-Vigala	1
Antsla	0
Aruküla	0
Kallaste	0
Kõmsi	0
Maardu	0
Muraste	0
Naissaare	0
Padise	0
Peetri	0
Põlgaste	0
Prangli	0
Purtse	0
Raasiku	0
Tagavere	0
Vaida	0
Varbola	0
Vatla	0
Voore	0

Lisa 8 Probleemid ennetustööl ja nende esinemise sagedus ennetavatel vabatahtlikutel päästjatel (autori koostatud)

Probleemid ennetustööga tegelemisel	Esinemise sagedus
Vahendite puudus ennetustöö teostamiseks	18
Inimeste passiivsus/teadmatus	17
Aja puudus	13
Katkised ja hooldamata küttekolded	12
Suitsuandurid	10
Vanad juhtmed/elektriseadmed	8
Füüsiliste tegevust puudus ennetusel	6
Inimeste tõrjuv suhtumine	5
Koostöö KOV-ga	5
Koolituste/praktika puudumine	5
Inimeste kartus saada trahvi	4
Kommid/kleebised/infovoldikud	4
Kassid/koerad	4
Bürokraatia	4
Reaalsete näidete puudumine ennetustööl	3
Regulaarsete ürituste langev osalusprotsent	3
Ei lasta kodudesse (kodukülastused)	3
Vormiriiete puudus	3
Prahi hoidmine küttekolde lähedal	3
Vabatahtlike vähene motiveerimine/tunnustamine	3
Märgistamata majad ja uksed	2
Rahastus	2
Tulekustutussimulaatori kasutamine	2
Anduri paigaldamine	2
Komandode vaheline koostöö	2
Päästeameti ametnike suhtumine	2
Logistika	2
Veepäästevahendite puudus avalikes randades	2
Vähene reklaam	1
Vähene rühmasisene toetus	1
Raske töölt vabaks saada	1
Suitsetamine kodudes	1
Riigi toetus	1
Vähene info liikumine vabatahtlikuteni	1
Korduvkülastuste vähesus	1
Hooajaline ennetustöö (ei ole tõhus)	1